ΈΤΟΣ Β' 1885 — ΕΚΔΙΔΟΤΑΙ ΚΑΤΑ ΚΥΡΙΑΚΗΝ — 30 ΙΟΥΝΙΟΥ ΑΡΙΘ. 70

ΕΤΗΣΙΑ ΣΥΝΔΡΟΜΗ
Προπληρωτέα
Ἐν Ἑλλάδι . . . . . Δρ. 10
Ἐν τῇ ἀλλοδαπῇ . . . . Φρ. χρ. 12

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΕΚΔΟΤΗΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΓΡ. ΚΑΜΠΟΥΡΟΓΛΟΥΣ

ΕΒΔΟΜΑΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ «ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ»
Ἐν ὁδῷ Μουσῶν ἀριθ. 6.

Ἕκαστον φύλλον τιμᾶται λεπτῶν 20.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἡμερολόγιον
Ὁ Οὐγὼ ὡς ζωγράφος.
Αἱ Ἀθῆναι τῷ 1829 Ἐδγάρδου Κυνέ.
Ἔργα καὶ ἡμέραι.
Φιλολογικαὶ συζητήσεις, ὑπὸ Γ. Ν. ΧΑΤΖΙΔΑΚΙ.
Ἡμερολόγιον ἀνθρώπου περιττοῦ (διήγημα.)
Τὸ Κουνουπέλι, ὑπὸ ΑΝΔΡΕΟΥ Α. Κ.
Τηλεγραφικά.
Φιλολογικά, ἐπιστημονικά, καλλιτεχνικά
Παρεκβάσεις, ὑπὸ Ι. Μ. Δ.
Περὶ τῆς βιομηχανίας τῶν μαλλίνων ὑφασμάτων ἐν Γαλλίᾳ, ὑπὸ ΑΓΓΕΛΟΥ ΠΥΡΡΗ
Ἀπαντήσεις ἄνευ ἐρωτήσεων. (Ἡ τριανταδύο κολώναις. — Ὁ Ἰσθμὸς τῆς Νικαραγούας. — Ἡ πολυσαρκία τοῦ Βίσμαρκ κτλ.)
Πνευματικαὶ ἀσκήσεις. — Ἀλληλογραφία.

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

(30 Ἰουνίου)

ΕΚΚΛΗΣΙΑ. Ἡ σύναξις τῶν 12 Ἀποστόλων. Ἤτοι Σίμωνος τοῦ λεγομένου Πέτρου καὶ Ἀνδρέα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ καὶ Πρωτοκλήτου, Ἰακώβου υἱοῦ Ζεβεδαίου, Ἰωάννου τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τοῦ καὶ Εὐαγγελιστοῦ καὶ Θεολόγου, Φιλίππου καὶ Βαρθολομαίου, Θωμᾶ καὶ Ματθαίου τοῦ Τελώνου τοῦ καὶ Λευΐ καὶ Εὐαγγελιστοῦ καὶ Ἰακώβου τοῦ Ἀλφαίου υἱοῦ, Ἰούδα ἀδελφοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου τοῦ καὶ Λεβαίου καὶ Θαδδαίου, Σίμωνος τοῦ Κανανίτου τοῦ ἑρμηνευομένου Ζηλωτοῦ καὶ Ματθία τοῦ εἰς τὸν τόπον τοῦ Προδότου Ἰούδα ψηφισθέντος.

ΙΣΤΟΡΙΑ. 1824. Ἡ ὑπὸ τὸν Μιαούλην ναυτικὴ μοῖρα προπαρασκευάζεται ὅπως ἀποπλεύσῃ εἰς Ψαρά.

Ο ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΩ ΩΣ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

Ἔκπληξιν βεβαίως θὰ ἐμποιήσῃ ὁ ἀνωτέρω τίτλος εἰς πολλοὺς τῶν ἡμετέρων ἀνάγνωστῶν εἰθισμένους νὰ βλέπωσι τὸ ὄνομα τοῦ μεγαλοφυοῦς ποιητοῦ συνδεόμενον πρὸς ποιητικὰ καὶ φιλολογικὰ ἀριστουργήματα, οὐδ' ὑποπτεύοντας ὅτι ἡ χεὶρ ἡ διὰ τῆς παχείας ἐκείνης γραφῆς ἀποτυπώσασα καὶ δεσμεύσασα ἐπὶ τοῦ χάρτου τοσαύτας ἐξόχους ἰδέας ἠδύνατο καὶ ἄλλως νὰ ἑρμηνεύσῃ τὰς ποιητικὰς τοῦ ὑμνητοῦ τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων ὀνειροπολήσεις.

Ἐν τούτοις ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ ἦτο δεξιὸς ζωγράφος, πάντα τὰ εἴδη τῆς γραφικῆς μετ' ἐπιτυχίας ἐπιχειρήσας, ὡς δὲ θέλομεν ἴδει παρακατιόντες, καὶ πλήρης συλλογὴ τῶν εἰκόνων αὐτοῦ ἐγένετο καὶ ἔκδοσις συγγράμματός τινος αὐτοῦ μέλλει νὰ ἐκδοθῇ μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τοῦ ποιητοῦ γραφεισῶν εἰκόνων.

*
* *

Ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ οὐδεμίαν ἠσθάνετο ἐκ νεαρᾶς ἡλικίας πρὸς τὴν ζωγραφικὴν κλίσιν. Ἐδιδάχθη τὴν ἰχνογραφίαν ἐν τῷ σχολείῳ, ὡς πάντες, φιλόπονος δὲ καὶ προσεκτικὸς ὢν βεβαίως θὰ ἐσχεδίαζεν εὐσυνειδήτως τὰς ῥῖνας καὶ τὰ στόματα, ἅτινα ἐτίθεντο αὐτῷ ὡς ὑποδείγματα· ἀλλ' ἡ γραφὶς ἔθελγεν αὐτὸν πολλῷ πλεῖον τῆς μολυβδίδος.

— Ὅτε πρώτην φορὰν ἐζωγράφησα, εἶπέ ποτε πρὸς τοὺς περὶ αὐτὸν λόγου γενομένου περὶ τῶν ζωγραφιῶν του, ἤμην ἤδη ἀνήρ. Ἤμην εἰς ἐκδρομὴν εἰς τὰ προάστεια τῶν Παρισίων. Συνώδευα κυρίαν τινὰ καὶ ἐταξειδεύομεν διὰ τοῦ λεωφορείου. Εἰς ἓν χωρίον ἡ ἅμαξα ἐστάθη ὅπως ἀλλάξῃ ἵππους. Κατέβημεν ἀμέσως. Πλησίον μας εὑρίσκετο ἡ ἐκκλησία· εἰσήλθομεν, μεγάλην δὲ ἐντύπωσιν μοῦ ἔκαμεν ἡ χάρις καὶ ἡ ὡραιότης τῆς ἀψῖδος αὐτῆς, καὶ ἠθέλησα νὰ τὴν σχεδιαγραφήσω. Ὁ πῖλός μου μοῦ ἐχρησίμευσεν ὡς ὀκρίβας. Μόλις εἶχον δέκα λεπτὰ καιρόν. Ὅτε μὲ εἰδοποίησαν κατεσπευμένως ὅτι τὸ λεωφορεῖον ἔμελλε ν' ἀναχωρήσῃ, τὸ ἰχνογράφημα ἦν ἐπαρκὲς ὅπως διατηρήσῃ εὐκρινῶς τὴν ἀνάμνησίν μου. Τότε τὸ πρῶτον ἐνόησα πόσον ἠδύνατο νὰ μὲ ὠφελήσῃ εἰς τὰς φιλολογικάς μου ἐργασίας ἡ ἀντιγραφὴ τῆς φύσεως. Ἡ συνοδοιπόρος μου μ' ἔσκωψε:

— Μήπως σκοπεύετε νὰ γίνετε ἰχνογράφος; μὲ ἠρώτησεν.

Ἐγελάσαμεν ἀμφότεροι· ἀλλ' ἡ πρώτη αὕτη ἀπόπειρα μὲ ὠφέλησε καὶ ἔκτοτε εὐχαρίστως ἀντέγραφον ὅ,τι πρωτότυπον εὕρισκον ἐκ τοῖς μεσαιωνικοῖς ἀρχιτεκτονικοῖς ἔργοις τῶν μερῶν, ἅτινα ἐπεσκεπτόμην. Τὸ κλῖμα ἑκάστου τόπου ἐκφράζεται διὰ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς του· ἡ στέγη ὅταν εἶνε γωνιώδης, μαρτυρεῖ βροχήν, ὁμαλή, ἥλιον, λιθοσκεπής, ἄνεμον.»

Μικρὸν κατὰ μικρὸν τὸ ἰχνογραφεῖν κατέστη διὰ τὸν Βίκτωρα Οὐγώ, ἀληθὴς διασκέδασις.

Ἰχνογραφῶν συχνά, ἢ ἐν στιγμῇ ὀνειροπολήσεως, ἢ ὅπως διατυπώσῃ ἐντύπωσίν τινα αὐτοῦ, ἢ ὅπως διασκεδάσῃ τὰ τέκνα του, εἶχε καταστῆ ἀπὸ πολλοῦ θαυμάσιος καλλιτέχνης.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ ἐν τῇ γραφικῇ αὐτοῦ διατηρεῖ τὴν πρὸς ζωηρὰν ἀναπαράστασιν τῶν πραγμάτων δύναμιν τῆς φαντασίας αὐτοῦ, ἡ δὲ χεὶρ ὑπακούει εὐπειθῶς εἰς τὸ πνεῦμα εἰκονίζουσα, μεταβάλλουσα, ζωογονοῦσα τὴν φύσιν, ἀποδιδοῦσα τὴν ἰδέαν ὡς τὸ κλειδοκύμβαλον τοὺς τόνους ὑπὸ τοὺς δακτύλους ἐμπεπνευσμένου μουσικοῦ.

Συχνά, ἀναπαύων ἐπὶ στιγμὴν τὸ κεκοπιακὸς πνεῦμά του ἐχάρασσε τυχαίως γραμμὰς ἐπὶ τοῦ περιθωρίου χειρογράφου τινός. Κατ' ἀρχὰς αἱ γραμμαὶ ἐκεῖναι ἀπετέλουν διαγραφὴν νέφους· εἶτα τὸ νέφος ἐκεῖνο ἐγίνετο πύργος, εἰς δὲ τὸν πύργον προσετίθετο μέγαρον· ἢ τὸ ἰχνογράφημα κατ' ἀρχὰς παρίστα γιγαντιαῖον ἄνθος, καταλαμπόμενον ὑπὸ φωτός, τὸ ἄνθος δ' ἐκεῖνο μετεβάλλετο κατὰ μικρὸν εἰς ἄγριον ἐρείπιον, εἰς πένθιμον τοπίον.

Ἐπήρχετο ἡ ἔμπνευσις, μόλις ἔσυρε γραμμάς τινας· ἀφίετο εἰς τὰς ἀναμνήσεις αὐτοῦ, βοηθούμενος δὲ ὑπὸ τῆς θαυμασίας μνήμης αὐτοῦ ἰχνογράφει πιστῶς ὀχύρωμά τι, ὅπερ εἶχεν ἴδει πρὸ τριῶν ἐτῶν.

Τὰ πάντα ἐχρησίμευον αὐτῷ ὡς ἀφορμή, ὡς ἀφετηρία.

Ἂν ἡ μελάνη ἐκφεύγουσα τῆς γραφίδος ἔπιπτεν ἐπὶ τοῦ χάρτου, ἡ κηλὶς ἐλάμβανε μετ' οὐ πολὺ σχῆμα· μετεμορφοῦτο εἰς χωρίον, εἰς βράχον, εἰς σκιαγραφίαν, καθισταμένη δὲ ἀληθὲς ἰχνογράφημα, ἐξετείνετο, ἀνεπτύσσετο ὅσον ἐπέτρεπεν ἡ ἔκτασις τοῦ φύλλου.

Τὸ ἰχνογράφημα ἐκεῖνο, ὅπερ εἶχεν ἀρχίσει ἐξ ἰδιοτροπίας ἢ ἕνεκα πτώσεως μελάνης ἐπὶ τοῦ φύλλου, ἐκίνει τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ ποιητοῦ. Ἐπελαμβάνετο τοῦ θέματος, καὶ παρῆγεν ἔργον τέλειον τὴν ἐκτέλεσιν, ἔντονον τὴν ἔμπνευσιν.

Ἐν τούτοις ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ δὲν μετεχειρίζετο τοὺς συνήθεις τοῖς ζωγράφοις τρόπους.

— Μοὶ συμβαίνει, ἔλεγε γελῶν, νὰ μεταχειρισθῶ τὸ μελανοδοχεῖόν μου ὡς πυξίδα καὶ νὰ κάμω τὰ χρώματα ἀνοικτότερα χύνων ἐπὶ τοῦ χαρτίου τὸ μισὸ νερὸ τοῦ ποτηρίου μου ἢ νὰ θυσιάσω μερικὰς σταγόνας τοῦ καφέ μου.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ ἀνῆκεν εἰς τὴν σχολὴν τῶν θελόντων ὅπως ἡ εἰκὼν ὁμιλῇ εἰς τὴν ψυχὴν ὡς ἡ φράσις· ζωγραφῶν δὲ ἀπετύπου τὴν φύσιν, ἡρμήνευε τὴν φύσιν διανοουμένην.

Τὰ πλεῖστα τῶν ἰχνογραφημάτων αὐτοῦ μαρτυροῦσι τὸν ἀδιάπτωτον θαυμασμὸν αὐτοῦ πρὸς τὰ τοπία καὶ τὰ μέγαρα τῶν παραρρηνίων ὀχθῶν.

Ἠγάπα τὸν μεσαίωνα, ὃν κατά τινα τρόπον ἀνέστησε διὰ τῶν ἔργων του· ἠγάπα τοὺς θάμνους, τὰς καταπεπτωκότας ὀρόφους καὶ τὰ τεθραυσμένα παράθυρα, ὑπὲρ τὰ ὁποῖα ὠρθοῦντο μεγάλα μαῦρα ἀνάγλυφα παριστῶντα διαβόλους.

Ὁ Θεόφιλος Γκωτιέ, ὁ ἀπὸ ζωγράφου γενόμενος συγγραφεὺς καὶ εἰδημονέστατος τεχνοκρίτης εἰς τὰ τῆς γραφικῆς λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ δὲν εἶνε μόνον ποιητὴς ἀλλὰ καὶ ζωγράφος, ζωγράφος ὃν δὲν θ' ἀπεκήρυττεν ὡς ἀδελφὸν ὁ Λουδοβίκος Βουλανζέ. Ταξειδεύων χαράττει διὰ τῆς μολυβδίδος ὅ,τι ἐμποιεῖ εἰς αὐτὸν ἐντύπωσιν: Κορυφήν τινα λόφου, παράδοξον σχῆμα νέφους, γραφικὴν ὄψιν θύρας ἢ παραθύρου, παλαιόν τι κωδωνοστάσιον· κατ' ἀρχὰς κρατεῖ μόνον σημειώσεις· τὴν ἑσπέραν δὲ ἐν τῷ πανδοχείῳ, ζωγραφεῖ τὸ θέμα αὐτοῦ αὖθις διὰ τῆς γραφίδος, φωτοσκιά-

ζει αὐτό, τὸ τελειοποιεῖ· τὸ δὲ ἄμορφον σχεδιογράφημα τὸ σχεδιασθὲν ἐν βίᾳ ἐπὶ τοῦ γόνατος ἢ τοῦ πίλου του ἐν μέσῳ τῶν ἀνατιναγμῶν τῆς ἁμάξης ἢ τοῦ σάλου παρερχομένου ἀτμοπλοίου καθίσταται ἔργον ἐκπληκτὶν καὶ αὐτοὺς τοὺς καλλιτέχνας.

Τὰ πρῶτα ἰχνογραφήματα τοῦ ποιητοῦ ἐξεδόθησαν ὑπὸ τοῦ ἐκδότου Καστέλ, εἰς ὃν ὁ ποιητὴς ἔγραψε τὴν ἑπομένην ἐπιστολήν.

Γερνεσέϊ 20 Ὀκτωβρίου 1862.

Ἀγαπητέ μοι Κύριε Καστέλ,

Ἡ τύχη ἔφερε νὰ ἴδητε δοκίμιά τινα ἰχνογραφημάτων, τὰ ὁποῖα ἔκαμα εἰς ὥρας ῥεμβασμοῦ σχεδὸν ἀσυνειδήτου, διὰ τοῦ ὑπολοίπου τῆς ἐπὶ τῆς γραφίδος μου μελάνης, ἐπὶ τῶν περιθωρίων ἢ τῶν καλυμμάτων τῶν χειρογράφων. Τὰ πράγματα αὐτὰ θέλετε νὰ τὰ δημοσιεύσετε· καὶ ὁ ξυλογράφος Παῦλος Σενέν ἀναδέχεται αὐθορμήτως νὰ ξυλογραφήσῃ αὐτά· ζητεῖτε τὴν συγκατάθεσίν μου. Ὅση καὶ ἂν εἶνε ἡ τέχνη τοῦ κ. Σενέν φοβοῦμαι μήπως αἱ γραμμαὶ ἐκεῖναι τῆς γραφίδος, ῥιφθεῖσαι κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀδεξίως ἐπὶ τοῦ χάρτου ὑπὸ ἀνθρώπου περὶ ἄλλων φροντίζοντος, μείνωσιν ἰχνογραφήματα τῆς στιγμῆς, ὡς ἀρχῆθεν εἶχον τὴν ἀξίωσιν.

Ἐν τούτοις ἐπιμένετε, καὶ συγκατατίθεμαι. Ἡ συγκατάθεσις αὕτη διὰ νὰ μὴ εἶνε γελοία δεῖται ἐξηγήσεως· ἰδοὺ δὲ οἱ λόγοι, δι' οὓς συγκατατίθεμαι.»

Συγκατένευσεν ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ χρησιμοποιηθῇ ὑπὲρ τῶν πτωχῶν παιδίων τὸ προϊὸν τῆς ἐξ αὐτῶν πωλήσεως· ἐπιλέγων δὲ προσέθηκε τὰ ἑξῆς:

«Ὁμολογῶ ὅτι οὐδέποτε θὰ ἐφανταζόμην ὅτι τὰ ἰχνογραφήματά μου, ὅπως ἐπιεικῶς τἀποκαλεῖτε, ἠτο δυνατὸν νὰ ἑλκύσωσι τὴν προσοχὴν εἰδήμονος ἐκδότου ὡς ὑμᾶς· γενηθήτω τὸ θέλημά σας· ἂς ἐξέλθουν ὅπως δυνηθοῦν εἰς τὸ φῶς τῆς δημοσιότητος, διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἔγειναν· ἡ κριτικὴ ἔχει τοῦ λοιποῦ ἐπ' αὐτοῦ δικαίωμα, διὰ τὸ ὁποῖον τρέμω, τὰ ἐγκαταλείπω· εἶμαι βέβαιος μόνον ὅτι τὰ ἀγαπητὰ πτωχὰ θὰ τὰ κρίνουν ὡς πολὺ καλά.»

Τὸ λεύκωμά ἐκεῖνο ἐπωλήθη εἰς χιλιάδας ἀντιτύπων· πρόλογον εἶχε γράψει ὁ Θεόφιλος Γκωτιέ. Ἀπὸ πολλοῦ δὲ παρεσκευάζετο τελειότερον καὶ πολυτιμότερον λεύκωμα, τοῦ ὁποίου ὁ πολύκλαυστος Παῦλος δὲ Σαῖντ Βικτὼρ ἔμελλε νὰ γράψῃ τὸ κείμενον, μέλλει δὲ νὰ δημοσιευθῇ ἔκδοσις τῶν *Ἔργατῶν τῆς θαλάσσης*, ὧν τὰς εἰκονογραφίας ἔγραψεν αὐτὸς ὁ Οὐγώ.

Ὁ Βίκτωρ Οὐγὼ δὲν ἰχνογραφεῖ μόνον μεσαιωνικοὺς πύργους· εἶνε καὶ τοπιογράφος.

«Ὁ Βίκτωρ Οὐγώ, εἰπέ τις τῶν ἐγκρίτων γάλλων συγγραφέων, ζωγραφεῖ ὅσα ζωγραφοῦμεν, ἤτοι θάλασσαν, τοὺς ἀγρούς, τὰς πόλεις καὶ τοὺς ἀνθρώπους· ἐκτὸς τούτων ζωγραφεῖ καὶ ὅσα δὲν δυνάμεθα νὰ ζωγραφήσωμεν, ζωγραφεῖ τὸ ἄπειρον καὶ ἀόρατον, τὰς βαθείας ἐκτάσεις τὸ ἀπέραντον κυανοῦν, τὴν ᾄδουσαν βρύσιν καὶ τὸν παρερχόμενον ἄνεμον. Μετά τινα ἔντονον καὶ σκυθρωπὴν εἰκόνα, εἰδύλλιόν τι θελκτικόν· ὡς ἰδεολόγος μὲ δεσμεῦει, ὡς τοπιογράφος μὲ καταθέλγει.»

ΑΙ ΑΘΗΝΑΙ ΤΩι 1829

(Συνέχεια καὶ τέλος ἴδε σελ. 291).

Μάτην ἀνεζητήσαμεν τὰς σκιαζούσας ἐκεῖ που τὸ λύκειον τοῦ Ἀριστοτέλους πλατάνους. Ἐκ τῆς ἀντίπεραν ὄχθης τοῦ ποταμοῦ, ἀνέβημεν τοὺς λοφίσκους τῆς Ἄγρας ὑποπύρρους ὑπὸ χόρτων ἀπεξηραμμένων κεκαλυμμένους, ἀλλ' ὅπου ἡ Ἄρτεμις ἐθήρευσε τὸ πρῶτον. Φυσικόν τι κοίλωμα ἀποτελεῖ τὸ στάδιον ὅπου ἐξηντλήθησαν τὰ ὀρυχεῖα τοῦ Πεντελικοῦ. Μία μόνη λίθος ὑπολείπεται, πάντων τῶν μαρμάρων μεταβληθέντων εἰς ἄσβεστον. Ἀγνοῶ διατί ὁ Παυσανίας παρέστησε τὸ στάδιον ὡς ἡμισελήνου σχῆμα ἔχαν. Αἱ δύο αὐτοῦ πλευραὶ ἐκτεινόμεναι παραλλήλως ἐπὶ ζενοῦ χώρου καὶ περατούμεναι πρὸς ἀνατολὰς διὰ κυκλικοῦ τόξου ἐπαρκῶς δεικνύουσιν ὅτι οὐδέποτε εἶχε τοιοῦτο σχῆμα.

Ὑπεστρέψαμεν εἰς τὴν πόλιν διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ. Ἡ σελήνη τότε ἐμεσουράνει. Ἀκτῖνές τινες αὐτῆς ἐπηργύρουν ἀριστερᾷ τὰς ἀμμώδεις παραλίας τῆς θαλάσσης, ἥτις ἀνεπαύετο μετὰ τὸν μακρὸν τῆς ἡμέρας σάλον. Ὁ λόφος τῆς Ἀκροπόλεως περιεβάλλετο ὑπὸ παραπετάσματος ὑποκυάνων ἀτμῶν, ἐν οἷς ποὺ καί ποῦ διεκρίνετο κορμὸς στήλης ἢ τοίχου πλευρά. Ἡ αὔρα ἀπέπνεεν ἄρωμα πορτοκαλέας. Καὶ αὐτὸς ὁ ἀσθενὴς ἦχος, ὃν ἀκούομεν συνήθως προσεγγίζοντες εἰς τὰ χωρία, εἶχεν ἐκλείψει. Θὰ ἔλεγέ τις ὅτι τὸ ἡδονικὸν ὄνειρον τῆς παρελθούσης δόξης κατεῖχεν ἀποκεκοιμισμένας πάσας τῶν Ἀθηνῶν τὰς ὀδύνας.

Ἐν τῇ νυκτὶ ἐκείνῃ, μεθ' ὅλην τὴν συμφορὰν αὐτῶν, πόσον ὡραιότεραι, πόσον γοητευτικώτεραι μοὶ ἐφάνησαν αἱ Ἀθῆναι τῆς πλουσίας Ῥώμης μετὰ τῶν ἐπαύλεων αὐτῆς καὶ τῶν ἑορτῶν! Οἱ πλεῖστοι τῶν πρὸ ἐμοῦ ἐπισκεψαμένων τὰς Ἀθήνας περιηγητῶν παρεπονέθησαν ὅτι ἡ σοβαρὰ τῶν ἐρειπίων ἐντύπωσις ἐταράττετο ὑπὸ τοῦ θορύβου τῆς νεωτέρας πόλεως. Θεωρῶ ὡς εὐτυχίαν τὸ ὅτι ἐπεσκεψάμην τὴν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς ἐν τοῖς δεινοῖς ἐκείνοις χρόνοις. Ἠδυνάμην νὰ πιστεύσω ὅτι ἀφικόμην τὴν ἐπαύριον τοῦ ἐμπρησμοῦ τοῦ Ξέρξου ἢ τῶν σφαγῶν τοῦ Σύλλα. Αἱ Ἀθῆναι ἔρημοι κατοίκων, εἰς ξένον δεσπότην παραδεδομέναι ἀναμιμνήσκουσιν ἄλλους χρόνους. Νῦν δὲ τὸ ἧττον πάντων ἐν αὐτῇ θλιβερὸν εἶνε τὰ ἐρείπια. Τὸ βλέμμα ἐπιπόνως πλανώμενον ἐπὶ ἐδάφους κεκαυμένου ὑπὸ τοῦ ἐμπρησμοῦ, ἐπὶ κατηρειπωμένων οἰκοδομῶν, ἐπὶ καλυβοσπητῶν ἐκ κλάδων πεύκης ἀναζητεῖ, πρὸς ἀνάπαυλαν, τοὺς κίονας καὶ τοὺς τοίχους τῆς ἀρχαιότητος. Ἡ νεφέλη δὲν καλύπτει αὐτὰ ὡς τὰ ἡμέτερα διὰ βαρέως μανδύου. Ἡ βροχὴ δὲν καταπίπτει στάγδην ἐκ τῶν πλευρῶν αὐτῶν· οὔτε ὁ κισσὸς ἐντὸς ἐρειπῶν ἐκφύεται ἐκ τῶν ῥωγμῶν αὐτῶν. Αἱ εὐθεῖαι αὐτῶν γραμμαὶ διατηροῦσιν εἰσέτι καθαρόν, ὡρισμένον τύπον, ἐν ᾧ οὐδὲν ἐμφαίνει γῆρας ἢ παρακμήν. Ἡ σειρὰ τῶν δόμων αὐτῶν διακόπτεται, ἀλλὰ δὲν καταρρέει. Οὐδὲν λέγω περὶ τοῦ ῥοδίνου χρώματος ὅπου ἤρξαντο ἐπιτιθέμεναι ἐπ' αὐτῶν αἱ πρῶται τῆς ἡμέρας ἀκτῖνες ἀπὸ τῆς ἱδρύσεως τῶν μνημείων. Ἀντὶ νὰ ἐγκλείσωσιν ὑπὸ τοὺς ἀμαυρωθέντας λίθους αὐτῶν τὰ σκότη τοῦ παρελθόντος, πιστεύει τις ὅτι ἐγγίζει κῦμα φωτὸς περιβεβλημένου καλλονὴν ἀκίνητον καὶ ἀπτήν. Τὸ αἰωνίως νεάζον τοῦ ἀττικοῦ πνεύματος μετεβιβάσθη εἰς τὰ ἐρείπια αὐτοῦ· καὶ ἐν τῇ πτώσει ἔτι αὐτοῦ διατηρεῖ τὴν χάριν καὶ τὴν λάμψιν τῆς νίκης. Ἐκ τούτων πάντων ἐμποιεῖται ἐντύπωσις ἰσχυροτάτη, ἐν ᾗ τὸ αἴσθημα τοῦ ἡρωϊσμοῦ ἀντικαθίστησι τὴν ῥομαντικὴν ῥέμβην, ἣν ἐξεγείρουσι τὰ μνημεῖα τοῦ Βορρᾶ.

Τὴν ἐπαύριον περὶ τὸ λυκαυγὲς ὡδεύομεν τὴν πρὸς τὴν κώμην Ἀχαρνὰς ἄγουσαν. Διήλθομεν ἀριστερᾷ τὴν ἀποξηρανθεῖσαν τοῦ Σκύρου κοίτην. Ἐκεῖ ἀφέντες τὴν κεχαραγμένην ὁδὸν ἐτράπημεν πρὸς χέρσους ἀγρούς. Μικρὸν πορρωτέρω ἐξετείνετο ὁ ἐλαιών. Πύργοι τετράγωνοι, οἰκίαι διεσπαρμέναι ἀνὰ τὴν εἴσοδον τοῦ δάσους ἀπετέλουν ἀντίθεσιν διὰ τοῦ ὑποκιτρίνου αὐτῶν χρώματος πρὸς τὸ πρασινωπὸν τοῦ δάσους· αἱ κατοικίαι ἐκεῖναι καί τοι ἔρημοι καὶ ἠρειπωμέναι σχεδὸν παρεῖχον ὄψιν ζωῆς καὶ εὐπρεπείας εἰς τὸν περὶ τὴν Ἀκαδήμειαν χῶρον. Ἀνέβημεν τοὺς δύο λοφίσκους τοῦ Κολωνοῦ ἀπέχοντας ἀλλήλων διακόσια βήματα. Ὅτε ὁ Οἰδίπους ἐλθὼν ἐπέρανεν αὐτόθι τὸν ἀλήτην αὐτοῦ βίον, ἦσαν κατάφυτοι δαφνῶν ἐλαιῶν καὶ ἀμπέλων. Αἱ Εὐμενίδες διέμενον, πιθανῶς κρυπτόμεναι ἐν τοῖς μεταλλείοις τοῦ χαλκοῦ, ὧν μνημονεύει ὁ σχολιαστής· σήμερον ὁ γηραιὸς Θηβαῖος οὐδὲ τὴν ἀχλαδιὰν δὲν θὰ εὕρῃ, ὑφ' ἣν ἔκρυψε τὸν νεκρὸν αὐτοῦ.

Ἐπὶ τοῦ χαμηλοτέρου τῶν γηλόφων ἐκείνων ἦν ὁ ναὸς τοῦ Ποσειδῶνος συνήθως κείμενος παρὰ τὴν θάλασσαν ἐπὶ τῶν ἀκρωτηρίων τοῦ Ταινάρου, τῆς Αἰγίνης, τῆς Τροιζῆνος, ἢ ἐπὶ τοῦ Ἰσθμοῦ κατέναντι διπλῆς θαλάσσης. Ἐξόχως ποιητικὴ ἦν ἡ παρουσία τοῦ θεοῦ τοῦ Ὠκεανοῦ, ὑγροῦ εἰσέτι ὑπὸ τῶν θαλασσίων κυμάτων ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ δάσους τούτου. Ἐνταῦθα ἀπεκαλεῖτο Ἱππιός ἐπενέμετο δ' αὐτῷ ἡ τιμὴ τῆς τιθασσεύσεως τοῦ ἵππου, ἴσως κατὰ τὴν ὑπὸ πάντων τῶν ἀρχεγόνων λαῶν εὑρισκομένην ἀναλογίαν τοῦ ἀφρόεσσαν χαίτην ταράττοντος κύματος πρὸς τὸν δίκην κύματος καμπτόμενον ἵππον· ἴσως δὲ καὶ διότι ὁ ἵππος μετηνέχθη διὰ πλοίων εἰς Ἑλλάδα καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς τῆς θαλάσσης δῶρον.

Ἐπὶ τοῦ χώρου τινὸς τῶν ναῶν τούτων ὑψοῦτο πρὸ ὀλίγων ἔτι ἐτῶν ἐκκλησίδιον ἐξαφανισθὲν νῦν. Παρὰ τοὺς πρόποδας τῶν λόφων τούτων ἐγεννήθη ὁ Σοφοκλῆς. Ὁ Πλάτων ἐκεῖ ἀπεχώρησε περὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ. Αὐτόθι συνεκλήθη κατὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον ἡ συνέλευσις, ἐν ᾗ ὁ Περίανδρος κατήργησε τὸ δημοκρατικὸν τῶν Ἀθηνῶν πολίτευμα· ἡ ἀπόφασις αὕτη, μεθ' ὅλην τὴν βραχεῖαν αὐτῆς διάρκειαν, ἐνεῖχε μεγάλην σημασίαν ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Σπάρτης εἰσήλασε πρὸ τῶν ὅπλων αὐτῆς, εἰς τὰ τείχη τοῦ Περικλέους.

Κατελθόντες εἰς τὴν πεδιάδα ἐχωρήσαμεν πρὸς βορρᾶν διὰ συσκίων ἀτραπῶν. Ἑκατέρωθεν ἐξετείνοντο ἀγροί, οὓς Ἕλληνες χωρικοὶ ἠροτρίων ἡσύχως· οἱ ἔφιπποι *δελλῆδες* διηύλαυνον καλπάζοντες πρὸς τὰς Θήβας. Μακρὰν ἠκούοντο πυρροβολισμοί. Παρελθόντες χωματίνους τινὰς τοίχους ἐφθάσαμεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Κηφισσοῦ. Τὸ ῥεῖθρον αὐτοῦ ἐξ ἐλαιῶν καὶ συσταδῶν μύρτων καὶ ἀγριοκληματίων ἑκατέρωθεν κατάφυτον κρύπτεται πλεῖον καὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰλισσοῦ· ἀλλ' ἔχει ἀφθονώτερον ὕδωρ καὶ μᾶλλον ῥέον. Τὸν χειμῶνα πλημμυρεῖ μέρος τῆς πεδιάδος. Μικρὰ δίτοξος γέφυρα ἐπίκειται τῆς κοίτης αὐτοῦ, ἥτις μικρὸν κατωτέρω ἔχει τριῶν μόνον ποδῶν εὖρος. Ὁ Στράβων λέγει ὅτι ἐκβάλλει εἰς τὴν φαληρικὴν ἀκτήν· Ἐπειδὴ δ' οὐδαμοῦ συνηντήσαμεν αὐτὸν ἀνερχόμενοι ἐκ Πειραιῶς, φαίνεται ὅτι νῦν χύνεται εἰς τὰ πρὸς βορρᾶν τοῦ λιμένος τούτου σχηματιζόμενα ἕλη.

Χωροῦντες πρὸς ἀνατολὰς ἀφιππεύσαμεν εἰς τὸ χωρίον τοῦ Παδισάχ (Σουλτάνου). Ἐπὶ τοῦ χώρου, ὃν κατέχει, οὐδεὶς κατῴκει κατὰ τὴν ἀρχαιότητα δῆμος· εἶχε κήπους καὶ περικαλλεῖς κυπαρισσῶνας καταστραφέντας νῦν. Ἐν ᾧ ἐγευματίζομεν παρὰ τὴν θύραν ἑλληνικῆς καλύβης, τακτικοὶ στρατιῶται φέροντες πυροβόλον εὐρωπαϊκῆς κατασκευῆς καὶ δύο πιστόλια ἐφιππίου εἰς τὴν ζώνην των ἀπετέλεσαν κύκλον περὶ ἡμᾶς. Ἔδεξαν πρὸς ἡμᾶς παγερὰν καὶ στυγνὴν ἐπιφύλαξιν. Παιδία τεσσάρων μέχρι πέντε ἐτῶν εἰσωλίσθησαν διὰ τῶν τάξεων αὐτῶν ὅπως προσέλθωσιν εἰς ἡμᾶς· ἀλλ' ἅμα λαβόντα τεμάχια ἄρτου, ἅτινα ἔδομεν αὐτοῖς, ἐτράπησαν εἰς φυγὴν ὅπως καταβροχθίσωσιν αὐτὸν ἐν ταῖς καλαμίναις αὐτῶν καλύβαις. Ἄλλους κατοίκους δὲν εἴδομεν. Πρὶν ἐπιστρέψωμεν εἰς τὴν πόλιν, οἱ ὁδηγοί ἤγαγον ἡμᾶς ἀριστερᾷ τῆς ὁδοῦ Θηβῶν, εἰς πεδίον κεκαλυμμένον ὑπὸ ἀνθρωπίνων κεφαλῶν. Τὰ πτώματα ἐκρύπτοντο ὑπὸ ὑψηλὰ χόρτα. Τὰ κρανία πάντα, λευκάζοντα ἐπὶ τοῦ ἐδάφους, διεστῶτα τῶν κορμῶν αὐτῶν, ἔκειντο ἐκεῖ ἀπὸ πολλῶν μηνῶν. Ἦσαν τὰ λείψανα τῶν ὑπὸ τῆς φρουρᾶς αἰχμαλωτισθέντων. Γινώσκομεν τοὐλάχιστον ὅτι οἱ αἰχμαλωτισθέντες ἐν ταῖς τελευταίαις συμπλοκαῖς, καὶ ἰδίᾳ ἐν τῇ δύο ἡμέρας πρὸ τῆς ἁλώσεως ἡμῖν συναφθείσῃ, ἤχθησαν καλῶς ἔχοντες μέχρις Εὐβοίας.

Ἀλλ' ὁ Παρθενών! θά μοι εἴπητε· τὰ ἀγάλματα τοῦ Φειδίου; τὰ Προπύλαια; διατί οὐδὲν λέγεις περὶ αὐτῶν; Ἐν ποίᾳ καταστάσει εἶδες ταῦτα πάντα;

— Δὲν τὰ εἶδον.

— Πῶς! ἀνεχώρησες ἀπὸ τὰς Ἀθήνας χωρὶς νὰ ἴδῃς τὸν ναὸν τῆς Ἀθηνᾶς; Εἶνε δυνατὸν τοῦτο;

— Ἠναγκάσθην νὰ ὑποκύψω εἰς τὴν ἀνάγκην ταύτην. Μόνον τὸν Παρθενῶνα, μεταβληθέντα εἰς ἀκρόπολιν, ὁ *μπὶν-μπασῆς* ἀπηγόρευσε νὰ ἐπισκεφθῶ. Ποσάκις τὸ τοιοῦτο μοὶ συνέβη κατὰ τὸν βίον μου! Ποσάκις ἔμεινα παρὰ τὸν βωμόν, ἀδυνατήσας νὰ διαβῶ τὴν φλιὰν τοῦ ἱεροῦ!...

Ἦτο τρίτη ὥρα ὁπότε ἐπεστρέψαμεν εἰς τὴν πόλιν. Ἡ διήμερος δοθεῖσα ἡμῖν προθεσμία ἤγγιζεν εἰς τὸ τέρμα αὐτῆς· ὁ δὲ διερμηνεὺς παρώτρυνεν ἡμᾶς νὰ σπεύσωμεν πρὸς ἀναχώρησιν μὴ ἀναμένοντες τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Δυσκολίαν τινὰ εὕρομεν ὡς πρὸς τοὺς ἵππους, οὓς δύο ἄραβες ἤγαγον ἡμῖν. Νεαρὸς Ἕλλην ἤρξατο τρέχων πλησίον ἡμῶν, ὡς ὁδηγὸς ἡμῶν, διέβημεν δὲ καὶ αὖθις παρὰ τὸν Ἄρειον Πάγον καὶ τὴν Πύκνα· ἀλλ' ἀντὶ νὰ τραπῶμεν τὸν τῆς προτεραίας δρόμον, ἐτράπημεν πρὸς τὰ δεξιὰ εἰς ἄλλο μέρος τοῦ δάσους. Δένδρα κεκαυμένα καὶ κατακείμενα ἐκώλυον ἀνὰ πᾶν βῆμα τὴν πορείαν ἡμῶν. Ἀποπλανηθέντες τῆς ἀτραποῦ, ἐπανεύρομεν αὐτὴν ἐπανιδόντες τὸν Κηφισσόν. Ῥέει αὐτόθι ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ἐδάφους, ἐν πεδιάδι ἀναπεπταμένῃ. Διεσκέδαζον καταδιώκων διὰ τοῦ καλπάζοντος ἵππου ἀγρίας νήσσας λουομένας εἰς τὰς ὄχθας αὐτοῦ. Ἐφ' ὅσον προσήγγιζεν ἡ στιγμή, καθ' ἣν ἐμέλλον νὰ καταλίπω τὸ ἔδαφος τῶν Ἀθηνῶν, ἑκάστη εἰκών, ἣν ἡ τύχη μοὶ παρουσίαζε, καθίστατό μοι πολύτιμος. Ὀλίγῳ πορρωτέρω παρήλθομεν σῶμα ἱππικοῦ. Οἱ ἵπποι ἐποτίζοντο ἐν τῷ ποταμῷ, ἐν ᾧ οἱ ἄνδρες ἐπὶ τῶν χόρτων καθήμενοι εἶχον τὰ νῶτα πρὸς ἡμᾶς ἐστραμμένα. Διήλθομεν δυσκόλως τὰ ἕλη, ἅτινα σχηματίζονται ἐν τῷ βάθει τοῦ Πειραιῶς ὑπὸ τῶν ῥευμάτων τοῦ Αἰγάλεω. Ἡ ἐν μέσῳ τοῦ λιμένος ἀναμένουσα λέμβος διέκρινεν ἡμᾶς καὶ δι' ἰσχυρᾶς κωπηλασίας προσεπάθει νὰ προσεγγίσῃ εἰς τὴν ξηράν. Οἱ αὐτοὶ ὑποδεξάμενοι ἡμᾶς τὴν προτεραίαν Ἀλβανοὶ ὡδήγησαν εἰς τὰ ἐρείπια τοῦ μοναστηρίου· οἱ μὲν ὑπὸ τοὺς θόλους καθήσαντες οἱ δὲ ὀρθοὶ καὶ πλανώμενοι περὶ τοὺς πύργους, ἐν ᾧ ἡ ἑσπερινὴ σκοτία ηὔξανε βαθμηδόν, ἐπηύξανον τὸ θλιβερὸν τῆς πενθίμου καθ' ἑαυτὴν ἀναχωρήσεως ἐκείνης. Ἐπί τινα ἔτι χρόνον εἴδομεν αὐτοὺς κινουμένους, εἰσάγοντας τὰ πυροβόλα αὐτῶν εἰς τὰς διαρρωγὰς τῶν τοίχων, ἀναρριχωμένους εἰς τὰ ἐρείπια ἐφ' ὅσον ἀπεμακρυνόμεθα. Τέλος ἡ παραλία καὶ ὁ λευκάζων τῆς Ἀκροπόλεως ὄγκος συνεχέοντο εἰς γραμμὴν ὑγρὰν ταλαντωμένην μετὰ τῆς ἀκάτου ἡμῶν, ἣν σφοδρὸς δυτικὸς ἄνεμος ἤρξατο σαλεύων.

Μετά τινα ἀνωφελῆ πάλην, ἐπειδὴ ὁ ἄνεμος ἐξηκολούθει φράσσων τὴν δίοδον ἡμῶν, συνεστείλαμεν τὸ ἱστίον· οἱ ναῦται τότε προέτειναν ν' ἀναπρῳρήσωμεν πρὸς τὰς ἀκτὰς τῆς Σαλαμῖνος. Ἀλλ' ἀντὶ τούτου ὁ ἄνεμος ὤθησεν ἡμᾶς εἰς τὸ νησίδιον, τὴν Ψυττάλειαν. Εἶνε ἔρημος, ἄνευ ἴχνους βλαστήσεως, τὸ δὲ σχῆμα αὐτῆς εἶνε παρεμφερὲς ὀρράκῳ χελώνης. Περὶ τὴν δεκάτην τῆς νυκτὸς ὥραν εὕρομεν ὁρμίσκον τινὰ μεταξὺ βράχων ὅπως προσαράξωμεν καὶ διέλθωμεν τὴν νύκτα. Τότε ἀκριβῶς ἤμεθα ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ναυμαχίας τοῦ Ξέρξου. Ἐν τῷ νησιδίῳ τούτῳ ἐτάχθησαν πρὸ τῆς μάχης οἱ τετρακόσιοι βάρβαροι, οὓς ἐξωλόθρευσεν ὁ Ἀριστείδης.

Τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐξετέλεσεν ἡ Ἑλλὰς τὸ ἔργον τῆς μεγάλης αὐτῆς ἀποστολῆς. Τότε τὸ πρῶτον συνήφθη ἐκ τοῦ συσταδὸν ἡ πάλη τοῦ ἀκινήτου καὶ τέως πανσθενοῦς πνεύματος τῆς Ἀσίας μετὰ τοῦ ἀνακαινιστικοῦ πνεύματος τῶν ἑλληνικῶν φυλῶν· ἡ νίκη παρέμεινεν ἀβεβαία μέχρις ἑσπέρας. Ἀλλ' ὅτε αἱ τριήρεις τοῦ μεγάλου βασιλέως, ὑπὸ τῆς τρικυμίας πληγεῖσαι ἤρξαντο στένουσαι καὶ συντριβόμεναι ἐπὶ τῆς Ψυτταλείας, ἐγένετο κατάδηλον ὅτι ἡ κυριαρχία τοῦ σύμπαντος εἰς ἄλλας ἔμελλε νὰ περιέλθῃ χεῖρας. Ἐν ᾧ ὁ Ἀσιατικὸς κολοσσός, ἀκρωτηριασθεὶς καὶ συντριβείς, ἐπανέκαμπτεν ἀνεπιστρεπτεὶ εἰς τὸ βάθος τῶν ναῶν αὐτοῦ, ὁ Σοφοκλῆς, μεῖραξ ἔτι, στεφανηφόρος ἐγέραιρε διὰ χορῶν, ἐπὶ τοῦ ἀντίπεραν ἀκρωτηρίου, τὴν χειραφέτησιν τῆς ἥβης τοῦ ἀνθρωπίνου γένους.

Ἡ νὺξ αὕτη εἶνε ἐκ τῶν καλλίστων, ἃς εἶδον ἐν Ἑλλάδι. Οὐδὲν ἄστρον ἔλειπεν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. Ὁ βράχος προεφύλαττεν ἡμᾶς τῶν κυμάτων, ἅτινα ἔφθανον ἠρεμα μέχρις ἡμῶν. Εἷς τῶν ναυτῶν ὑπέμελψε στονῶδες ᾆσμα παραπλήσιον πρὸς τὸν ψίθυρον ἀνέμου ἀσθενῶς ἐκπνέοντος εἰς σύρτιν. Ἕτερος συνέλεγε κογχύλια ἐπὶ τῆς ἀμμώδους παραλίας. Ἡ λέμβος ἡμῶν, ἐν τῇ σκιᾷ τοῦ βράχου κεκρυμμένη, περιεβάλλετο ὑπὸ μυρίων πυρίνων γλωσσίδων τοῦ φωσφορίζοντος ὕδατος. Κεκμηκὼς ἐκ τοῦ διημέρου καμάτου, ἀφ' οὗ ὠνειροπόλησα καὶ πάλιν τὸ μεγαλεῖον καὶ τὴν ἐρήμωσιν τῆς χώρας ταύτης, ἐκαλύφθην διὰ τῆς κάππας μου καὶ ἀπεκοιμήθην μετὰ τοῦ πληρώματος στηριζόμενος ἐπὶ τοῦ ἱστοῦ καὶ ἔχων τὴν Μεγάλην Ἄρκτον σχεδὸν ὑπεράνω τῆς κεφαλῆς μου.....

EDGAR QUINET.

ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΗΜΕΡΑΙ

Ἐγράφη εἴς τι φύλλον τῆς *Ἑβδομάδος* ὅτι «ὅλον τὸν βίον του ὁ ἄνθρωπος διέρχεται φοβούμενος»· τοῦτο ἰδίως ἐφαρμόζεται ἐν Ἑλλάδι. Ὅταν δὲν ὑπάρχωσιν ἐπιδημίαι, ὑπάρχουσιν ἐπιστρατεῖαι, ὅταν ὁ ἐκ τούτων φόβος παρέλθῃ, ἐπέρχονται οἰκονομικαὶ κρίσεις καὶ εἶτα ἐπιδρομαὶ κατὰ τῶν διαφόρων προϊόντων τῆς γῆς ὑπό τε τῶν ὑετῶν, τῶν χαλαζῶν καὶ τῶν ἀνέμων καὶ ὑπὸ παντὸς γένους καὶ εἴδους κακοποιῶν ἐντόμων. Ἐφέτος, αἱ μὲν ἐπιδημίαι εἰσὶ μακρὰν καὶ αἱ ἐπιστρατεῖαι ἔτι μακρότερον, πρὸς τὴν οἰκονομικὴν κρίσιν ἠρχίσαμέν πως νὰ ἐξοικειώμεθα, τὰ ἐκ τῶν νεφελῶν κακὰ εἰς ὀλίγας μόνον πόλεις ἀφῆκαν τὰ καταστρεπτικὰ αὐτῶν ἴχνη καὶ μόνον ὑπὸ τῆς *φιλοξήρας* ἀπει-

λούμεθα καὶ ὑπὸ τῶν σὺν αὐτῇ *πρίντζας*[1] τε *ψωριάσεώς* τε καὶ *καρκινώσεως*[2].

Ἰδίως δὲ ἡ φυλλοξήρα ὑπὲρ πᾶσαν νόσον καὶ μαλακίαν δύναται νὰ ἐπιφέρῃ τὴν πανωλεθρίαν τοῦ δυσμοίρου Ἔθνους!..

Μάτην λοιπὸν ἠλπίσαμεν φεῦ! ὅτι μετὰ τῆς ἐξώσεως τοῦ Ὀθωνος—τῆς *ξένης ἀκρίδος* — συνεξεώσθη καὶ πᾶς ἐκ κακοποιῶν ἐντόμων φόβος ; !

Τοὺς χωροφύλακας ἐν τῇ ὑπηρεσίᾳ τῶν ἀνακτόρων ὁριστικῶς πλέον ἀντικατέστησαν οἱ εὔζωνοι, καὶ οἱ μὲν ἀπῆλθον περίλυποι καίπερ ἀποκομίσαντες πλήρη εὐαρέσκειαν, οἱ δὲ ἁπλοϊκοί μας ἥρωες μετὰ χαρᾶς καὶ ὑπερηφανείας ἀνέλαβον τὴν «*βασιλικὴν ὑπηρεσίαν*».

Μὴ δυνάμενοι ὅμως νὰ ζήσωσι *στὰ κλειστὰ* καὶ νὰ βαδίζωσι στὰ *ἴσια*, θεῶνται κατὰ τὰς ὥρας τῆς σχολῆς αὐτῶν ἀναρριχώμενοι τοὺς βράχους τῆς Ἀκροπόλεως καὶ τοῦ Μουσείου, θαυμάζοντες τὸν πέριξ μαγευτικὸν ὁρίζοντα καὶ ὀσφραινόμενοι μάλιστα κατὰ διαλείμματα τὴν πυρίτιδα τῶν ἐκεῖ που λατομούντων φιλαρχαίων πρὸς παρηγορίαν των.

Καλὸν θὰ ἦτο οἱ ἑλληνοπρεπέστατοι οὗτοι στρατιῶται ὁδηγούμενοι εἰς τὴν Ἀκρόπολιν ἐν σώματι νὰ ἐδιδάσκοντό τι σχετικὸν ἐκ τῆς ἀρχαίας καὶ μεταγενεστέρας ἱστορίας. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ἡ διδαχὴ δὲν θὰ ἀπέβαινεν ἄκαρπος καὶ μυριάκις θὰ μετεδίδετο ἀπὸ στόματος εἰς στόμα ἅμα τῇ ἐν ταῖς ἑστίαις αὐτῶν ἐπανόδῳ.

Μετ' ἀπεριγράπτου χαρᾶς βλέπουσιν οἱ χωρικοὶ τῆς Ἀττικῆς τὰς ἁμαζοστοιχίας τοῦ Σιδηροδρόμου Λαυρείου διερχομένας διὰ τῶν πρὸ αἰώνων εἰς τὴν τύχην αὐτῶν ἐγκαταλελειμμένων χωρίων των.

Ζητωκραυγάζουσιν· ἡ δὲ μηχανὴ ἀπαντᾷ συρίζουσα... καὶ εἶνε ὁ μόνος συριγμός, ὅστις ἐμπνέει θάρρος καὶ οὐχὶ ἀπογοήτευσιν.

Πάντες οἱ γράψαντες περὶ τῶν χωρίων, ἅτινα ἔρημα σχεδὸν πρό τινων αἰώνων εὑρόντες Ἀλβανοὶ—τῶν πλείστων καὶ εὐπορωτέρων Ἑλλήνων κατοίκων καταφυγόντων ἐντὸς τῶν ὀχυρῶν καὶ τετειχισμένων Ἀθηνῶν—κατέλαβον καὶ κατῴκισαν, ἐν ταῖς διατριβαῖς αὐτῶν διετυμπάνισαν ὅτι εἶνε τὸ στίγμα τῆς πρωτευούσης, ὅτι ἀγνοοῦσι καὶ νὰ ὁμιλήσωσι τὴν Ἑλληνικὴν οἱ κάτοικοι τῶν χωρίων Ἀττικῆς καὶ τὰ τοιαῦτα, οὐδὲ τῶν ὑπερανθρώπων γεωργικῶν αὐτῶν ἐργασιῶν τυχουσῶν πολλάκις εὐφήμου μνείας.

Ἀλλ' ἠρώτησέ τις ὁποία ἐργασία κατεβλήθη πρὸς ἐκπολιτισμὸν αὐτῶν ;

Θὰ τοὺς ἴδητε μετά τινα ἔτη.

Ἀγνοοῦμεν—μὰ τὴν ἀλήθειαν—ἂν εἰς πολλὰ μέρη τοῦ κόσμου ἐπιτρέπωνται, τὰ δι' *ἐνσφαίρων* γομώσεων γυμνάσια σκοποβολῆς πυροβόλων, ἐντὸς τῆς περιοχῆς πόλεων καὶ δὴ τῆς πρωτευούσης αὐτῆς.

Ὀλίγα λεπτὰ μακρὰν τῆς πτωχῆς τῶν Βατραχονησίων συνοικίας, περιπατῶν τις, διακρίνει κατὰ γῆς συντρίμματα σφαιρῶν ἀξιοσεβάστων διαστάσεων. Ἀκριβῶς δὲ κατὰ τὸ μεταξὺ πυροβόλων καὶ σκοποῦ διάστημα διέρχονται αἱ ὁδοὶ τῶν λατομείων καὶ ἄλλαι μικρότεραι, δι' ὧν οἱ χωρικοὶ συγκοινωνοῦσι, περιφρονοῦντες τὴν τραχύτητα τοῦ ἐδάφους πρὸ τῆς ταχύτητος τῆς ἀφίξεώς των.

Ὀλίγον ἀπωτέρω, εἰ δυνατόν, τὰς σκοποβολάς σας! . . . θὰ μᾶς διώξητε τὰς Μούσας.

Τί νὰ γίνῃ. . . αἱ πρωτεύουσαι ἔχουσι, βλέπετε, πάντοτε εἰρηνικὸν χαρακτῆρα.

*

Καὶ ἐν ἀνέκδοτον.

Ὁμάς τις ἐλειτούργει Κυριακήν τινα ἐν τῷ θελκτικῷ ἐρημοκλησίῳ «Ζωοδόχῳ Πηγῇ»,ὅπερ ἀναμορφωθὲν ἀπό τινων ἐτῶν καὶ δασωθέν, ηὐτύχησε νὰ ἔχῃ καὶ καλόγηρον καὶ ἐπιτρόπους καὶ ἐνορίτας· ἐνῷ ἐτελεῖτο ἡ λειτουργία, δύο δέ, τὰ ἀπιστότερα,μέλη τῆς ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς *ξεκινησάσης διὰ τὸ γλέντι*,σὺν γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ὁμάδος, ἡτοίμαζον τὸ προπατορικὸν *ἀρνὶ τῆς σούβλας*...ἤρξαντο αἴφνης οἱ ἔνσφαιροι πυροβολισμοί· γενικὴ ταραχή, φόβος καὶ σύγχυσις ἐκ τούτου.

Καὶ εἴνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ἀξιωματικός τις ὑποπτεύσας τοιοῦτόν τι καὶ δραμὼν ἔφιππος καὶ ἀπὸ ρυτῆρος τοῖς ἀνήγγειλεν ὅτι ἡ Ζωοδόχος Πηγὴ τότε τοὐλάχιστον δὲν ἦτο τὸ καταλληλότερον πρὸς ἐκπλήρωσιν τῶν διαχυτικῶν αὐτῶν πόθων τοπίον καὶ τοῖς ἐξήγησε τὸν κίνδυνον, ὃν διατρέχουσιν, οὗτοι δὲ *ζευξάμενοι* τοὺς ἵππους,*σαμαρωσάμενοι* τοὺς ὄνους καὶ παραλαβόντες τὸν *καψαλιασμένον* ἀμνὸν ἀπῆλθον κακοὶ κακῶς, ἥκιστα δὲ θριαμβευτικῶς, ἀλλ' ὁ ἱερεύς, πιστὸς εἰς τὸ καθῆκόν του δὲν ἀνεχώρει ἂν δὲν ἐτελείωνε τὴν ἱεροτελεστίαν· καὶ τὴν ἐτελείωσε, μόνος του, καὶ ἀπῆλθε μέσῳ τῶν πυροβολισμῶν, ψελλίζων τὸ «μνήσθητί μου, Κύριε», καὶ πολυσημάντως σταυροκοπούμενος.

— Προσεκλήθη παρὰ τῷ ἐπὶ τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπουργείῳ ἐπιτροπεία ἐκ τῶν κκ. Ἰ. Μεσσηνέζη, Π. Γιαννοκούλου, Π. Χαλκιοπούλου, Β. Κάβα, Ἀ. Διαμαντοπούλου, Θ. Δὲ Χελδράϊχ, Ἐ. Πονηροπούλου καὶ Σ. Μηλιαράκη (τοῦ κ. Π. Γενναδίου ἀπουσιάζοντος) ὅπως σκεφθῶσι περὶ τῶν ληπτέων κατὰ τῆς φυλλοξήρας μέτρων. Ἂν δὲν ἀπατώμεθα, ἡ φυλλοξήρα εἶνε τὸ πρῶτον δεινόν, ἐναντίον τοῦ ὁποίου προπαρασκευαζόμεθα πρὶν ἐπέλθῃ.

— Πολιτικὸς πράκτωρ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀντὶ τοῦ δημοσιογράφου κ. Ἀναστασίου Βυζαντίου διωρίσθη ὁ πρώην βουλευτὴς καὶ ὑπουργὸς κ Γ. Μπούμπουλης.

— Ὁ Νομάρχης Ἀττικῆς καὶ Βοιωτίας κ. Ν. Χατζόπουλος, ὁ δικαίως ὀνομασθεὶς φιλόπολις—δι' ἐγγράφου του προσεκάλεσε τοὺς ὀπ' αὐτὸν δήμους ἵνα τὰς ἐπὶ τοῦ ταμείου τῆς ὁδοποιΐας πιστώσεις των διαθέσωσιν εἰς κατασκευὴν ὁδῶν καὶ τεχνητῶν ἔργων ὁδοποιΐας.

— Ἀπῆρεν ἐκ Πειραιῶς ὁ ἀτμοδρόμων «Ἄρης» μὲ τοὺς πλήρεις ἐλπίδων νεαροὺς δοκίμους τοῦ πολεμικοῦ ναυτικοῦ.

— Κατὰ τὸν ὑποσθληθέντα προϋπολογισμόν, τὰ μὲν ἔσοδα προϋπολογίζονται εἰς δραχμὰς 74,006, 586 ἤτοι κατὰ 11,634,961 ὀλιγώτερα τῶν ὑπὸ τῆς προκατόχου κυβερνήσεως ὑποσθληθέντων, τὰ δὲ ἔξοδα πλὴν τῶν τοῦ ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν καὶ Ναυτικῶν εἰς δραχμὰς 63,563,973.

— Ἡ Δ' περίοδος τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκθέσεως γενήσεται, ὡς γνωστόν, τὸν Ὀκτώβριον τοῦ 1887. Τὸ ἐπίσημον πρόγραμμα ἐκδοθήσεται τὸν προσεχῆ Σεπτέμβριον.

— Πανηγυρικῶς λίαν, σοβαρῶς καὶ ἐπισήμως ἐωρτάσθη ἐν Κηφισσίᾳ τὸ συμπόσιον τοῦ ἐνταῦθα Διχηγορικοῦ Συλλόγου.

— Ὑπὸ τῆς Πανεπιστημιακῆς συγκλήτου ἐζητήθη ἡ ἔγκρισις πρὸς κατασκευὴν χημείου,οὗτινος ἡ δαπάνη ὁπολογίζεται εἰς 300 χιλιάδας δραχμῶν πληρωτέων ἐκ τῆς περιουσίας τοῦ Πανεπιστημείου.

— Ἀφίκετο καὶ ἕτερος τῶν ὡς τεθνεώτων θεωρηθέντων καὶ θρηνηθέντων Ἑλλήνων τοῦ Σουδὰν ὁ Γεώργιος Δ. Μπάρακλης πολλὰ διηγούμενος περὶ τῶν ἀγρίων ἐκείνων καὶ ἀπωτάτων μερῶν, ὧν ἡ κατοχὴ φιλονικεῖται μεταξὺ θηρίων καὶ ἀνθρώπων καὶ εἰς ἃ ἡ εὕρεσις εὐρυτέρου μέλλοντος ῥίπτει τοὺς ἀτυχεῖς Ἕλληνάς!

— Κατὰ τὴν ληξασαν σύνοδον τοῦ ἐνταῦθα Κακουργιοδικείου ἐξεδικάσθησαν ἐν ὅλῳ 47 δίκαι, ὧν 41 καταδικαστικαὶ καὶ 6 ἀθῳωτικαί. Ἐκ τῶν 41, δύο κατεδικάσθησαν εἰς θάνατον, ἥτις ποινὴ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μεταβάλλεται εἰς πολυετῆ δεσμά.

— Τὸ Ῥάλλειον βραβεῖον τοῦ Ἀρσακείου ἀπενεμήθη ἐφέτος τῇ ἐκ Λευκωσίας τῆς Κύπρου δεσποινίδι Θεανοῖ Παρούτη, τὸ δὲ Νικοδήμειον τῇ ἐκ Λέσβου Χαρικλείᾳ Ζούλια· ἐπίσης πολλαὶ ἄλλαι δεσποινίδες ἔκ τε τῆς πρωτευούσης, τῶν ἐπαρχιῶν καὶ τῆς δούλης Ἑλλάδος διεκρίθησαν κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ ἑλληνοπρεποῦς τούτου καθιδρύματος.

— Μικρὰ συμπλοκή, εὐτυχῶς ἐγκαίρως κατευναθεῖσα, ἐγένετο ἐν τοῖς μεθορίοις, παρὰ τὴν Λάρισαν, μεταξὺ Ἑλλήνων καὶ Τούρκων στρατιωτῶν. Εἰς τὴν κατεύνασιν συνετέλεσαν οἱ ἄρχηγοὶ τῶν μικρῶν σωμάτων καὶ τάγμα εὐζώνων ἐκ Λαρίσης ἀποσταλὲν πρὸς ἀπόκρουσιν μετὰ φρονήσεως, κλιμακηδὸν δὲ τοποθετηθέν.

— Ἐγένοντο ἐπισήμως τὰ ἐγκαίνια τοῦ σιδηροδρόμου Ἀττικῆς μεταβάσης μέχρι Λαυρείου τῆς Βασιλικῆς οἰκογενείας καὶ ἐπιστρεφάσης τὴν ἑσπέραν.

— Εἰς τὸ συλλυπητήριον ψήφισμα, ὅπερ ὁ Δῆμος Ἀθηναίων ἐξέδοτο ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, ἀπήντησεν ὁ σύζυγος τῆς νύμφης του, ὁ γνωστὸς Βουλευτὴς τῶν Παρισίων κ. Ἐδουάρδος Λακρουά.

Ἐν τῇ ἀπαντήσει, λέγει τὰ ἑξῆς:

«Ἐπιτρέψατέ μοι, ἐξ ὀνόματος τῆς οἰκογενείας, τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ νὰ εὐχαριστήσω ὑμᾶς καὶ τοὺς φίλους ὑμῶν, ἐπὶ τῷ δείγματι τῆς λύπης, ὅπερ εὐηρεστήθητε νὰ παράσχητε εἰς τὴν μνήμην τοῦ ἐνδόξου τεθνεῶτος.

»Εὐλόγως λέγετε, ὅτι ἡ πατρὶς ὑμῶν ἦτο ἐπίσης καὶ πατρὶς αὐτοῦ, εὐελπιστῶ δέ, ὅτι ἡ εὐχή, ἣν ἐξήνεγκεν ὑπὲρ τῆς ἀδιαρρήκτου ἑνότητος πάντων τῶν ἐλευθέρων ἐθνῶν, πραγματοποιηθήσεται ἐντὸς ὀλίγου».

Ὁμοίαν ἀπάντησιν ἀπέστειλεν ὁ κ. Λακρουὰ καὶ πρὸς τὸν Πρόεδρον τῆς Ἀρχαιολογικῆς ἑταιρείας τῶν Χριστιανικῶν χρόνων κ. Ἀλ. Βαρούχαν συλλυπηθέντα τηλεγραφικῶς ἅμα γνωσθέντος τοῦ θανάτου του· καὶ πρὸς τὸν Σύλλογον Παρνασσόν.

— Διετάχθη ν' ἀπέλθῃ κατεσπευσμένως εἰς Σύρον ὁ ἐπιθεωρητὴς τῆς Γεωργίας κ. Π. Γεννάδιος διὰ νὰ ἐξετάσῃ κλήματά τινα ὧν τὰ φύλλα ἐξηράνθησαν αἰφνιδίως.

— Πρὸς ἐπιτήρησιν τῆς ἀκριβοῦς ἐφαρμογῆς τῶν κατὰ τῆς φυλλοξήρας νόμων διετάχθησαν αἱ ἀτμοημιολίαι «Εὐρώτας» καὶ «Ὕδρα» νὰ σταθμεύωσιν ἡ μὲν ἐν Πάτραις ἡ δὲ ἐν Βονίτσῃ.

— Καθ' ἑκάστην ἐπίδοσιν. αἰτήσεις περὶ εὑρέσεως νέων τρόπων ἀποξηρανσεως τῆς σταφίδος. Πόσον εὔκολοι εἶνε ἐν Ἑλλάδι αἱ ἀνακαλύψεις!..

— Ὁ Πρωθυπουργὸς κ. Δηλιγιάννης εἰσαγαγὼν τὸν προϋπολογισμὸν καὶ τὰ συναφῆ αὐτῷ νομοσχέδια, διὰ μακρῶν ὡμίλησε περὶ τῆς οἰκονομικῆς καταστάσεως τοῦ τόπου, ὁ δὲ ἀρχηγὸς τῆς ἀντιπολιτεύσεως κ. Τρικούπης λαβὼν τὸν λόγον ἤρξατο λεπτομερῶς ἀπαντῶν εἰς τὰ ὑπ αὐτοῦ λεχθέντα.

---

1 Ἀσθένεια τῶν καπνῶν.

2 Ἀσθένειαι τῶν ἐλαιῶν.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑΙ ΣΥΖΗΤΗΣΕΙΣ.

(Ἐπεβαλλομένη ἀπάντησις.)

Γ'.

Συνέχεια ἰδε σελ. 294

Ὁ κ. Δημ. Βερναρδάκης φαίνεται συνειδὼς τὸ ἀσθενὲς τῶν διισχυρισμῶν του, διὸ προβαίνει εἰς ἀνάπτυξιν, ἐν ᾗ πάλιν ὁ σοφὸς παλαμήδης διαστρέφει τὸ ζήτημα ἀντὶ τοῦ *γράμματος* εἰσάγων *τοὺς τύπους*! Βεβαίως ἂν τις ἀντὶ τοῦ *γράμμα* λέγῃ *τύπους* καὶ ἀντὶ τοῦ *πνεῦμα* λέγῃ *σημασίαν*, ἔχει ἀντίθεσιν ὀφθαλμοφανῆ καὶ ἀληθῆ. Ἀλλὰ καὶ πάλιν σφάλλεται ὁ κ. Βερν., διότι οἱ *τύποι* δὲν δύνανται νὰ περιλάβωσιν εὐλόγως καὶ *τὰ φθογγικὰ φαινόμενα*, ἅτινα οὕτω μένουσιν ὅλως ἀποκεκλεισμένα ἐκ τῆς γλώσσης, εἰ καὶ σπουδαιότατα. Ὁρίζει δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης ἀληθῶς θαυμασίως «τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης εἶνε, λέγει, τὸ σύνολον τῶν γραμματικῶν κατηγοριῶν καὶ ἐννοιῶν, δι' ὧν τὸ πνεῦμα τοῦ ἑλληνικοῦ ἔθνους ἐξέφρασεν ἑαυτὸ ἐν τοῖς ποικιλομόρφοις γραμματικοῖς τύποις καὶ ταῖς ποικίλαις καὶ διαφόροις λέξεσι τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης.» Ὅταν τις ἐνθυμηθῇ, ὅτι «τὸ σύνολον τῶν γραμματικῶν κατηγοριῶν» δύναται κάλλιστα νὰ ὀνομάζηται καὶ *τυπικὸν* ἢ *τύποι*, καὶ ὅτι δύναται ν' ἀντικαταστήσῃ ἐν τῷ ὁρισμῷ τοῦ κ. Βερν. τὸ πνεῦμα διὰ τοῦ τύποι, τότε θὰ ἔχῃ σχεδὸν τὰ αὐτὰ καὶ πνεῦμα καὶ τύπους! Παρακαλεῖται ὁ εὐμενὴς ἀναγνώστης νὰ δώσῃ προσοχὴν εἰς τὸν ὁρισμὸν τοῦτον τοῦ κ. Βερν., πρότυπον σαφηνείας «διὰ τῶν γραμματικῶν κατηγοριῶν καὶ ἐννοιῶν ἐξέφρασεν ἑαυτὸ τὸ πνεῦμα τῶν Ἑλλήνων ἐν τοῖς ποικιλομόρφοις τύποις καὶ διαφόροις λέξεσιν!» Δὲν σᾶς φαίνονται παρὰ πολὺ σοφά ;

Θέλων ὁ κ. Βερν. νὰ διαφωτίσῃ διὰ παραδείγματος τὸν ὁρισμόν του γράφει τάδε : Εἰς τὸ πνεῦμα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης ἀνήκει π. χ. ἡ χρονικὴ κατηγορία τοῦ ἀορίστου, ἥτις ἐλλείπει ἀπὸ τῶν ἄλλων ἡμῖν γνωστῶν, καὶ ἣν αὕτη ἐξέφρασεν ἀνέκαθεν καὶ ἐκφράζει μέχρι σήμερον διὰ διαφόρων γραμματικῶν τύπων. Οἱ τύποι οὗτοι ἔπαθαν πολλὰς καὶ ποικίλας μεταμορφώσεις . . . . ἀλλ' ἡ χρονικὴ κατηγορία μένει ἀμετάβλητος. Ἡ μὲν λοιπὸν κατηγορία αὕτη τοῦ ἀορίστου, ἡ ἐνιαία καὶ ἀμετάβλητος ἀνήκει εἰς τὸ πνεῦμα τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, οἱ δὲ διάφοροι γραμματικοὶ τύποι εἰς τὸ γράμμα αὐτῆς.» Ἐπεθυμοῦμεν νὰ μάθωμεν τί πρᾶγμα εἶναι ἡ χρονικὴ κατηγορία τοῦ ἀορίστου ; πάντως θὰ εἶναι ὁ ἁπλούστερον κἀμαθέστερον λεγόμενος ἀόριστος χρόνος ὅλος ἐν συνόλῳ θεωρούμενος καὶ ἐξεταζόμενος. «Ὁ χρόνος δ' οὗτος ὅπως καὶ πᾶς ἄλλος καὶ πᾶν σύστημα καὶ πᾶσα λέξις ὀφείλει καὶ δύναται νὰ ἐξετασθῇ διττῶς, ἢ κατὰ τὸν τύπον τὸν ἐξωτερικόν, τοὺς φθόγγους, ἢ κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν δύναμιν, τὴν σημασίαν, τὴν ἔννοιαν. Τρίτον, νομίζομεν, δὲν ὑπάρχει. Τῶρα ἐρωτᾶται, ἰδιάζει ἀληθῶς ἡ ἔννοια, ἡ παράστασις τοῦ ἀορίστου τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ ; καὶ δὲν δύναται ἄλλο ἔθνος νὰ συλλάβῃ ἐν νῷ τοιαύτην παράστασιν ὁποίαν ἡμεῖς διὰ τοῦ ἀορίστου ; βεβαίως οὐδεὶς εἶναι οὕτω μωρός, ἵνα πιστεύσῃ τοῦτο. Ἀλλὰ μήπως ἰδιάζει ὁ τύπος τοῦ ἀορίστου τῇ Ἑλληνικῇ ; οὐδαμῶς. Οὐδὲν ἄρα ἐκ τοῦ ἀορίστου τὸ ἰδιάζον τῇ Ἑλληνικῇ, οὔτε τῷ πνεύματι οὔτε τῷ σώματι αὐτῆς ἑπομένως. Οὕτω τὸ λαμπρὸν παράδειγμα μετὰ τῶν μεγάλων καὶ παχειῶν λέξεών του κατέληξεν εἰς τὸ μηδέν!

Ἀφοῦ ὁ κ. Βερν. πρῶτος, ὡς αὐτὸς λέγει, ἔκαμε τὴν διάκρισιν μεταξὺ γράμματος καὶ πνεύματος τῆς γλώσσης, προβαίνει ἔτι, περαιτέρω διατεινόμενος, ὅτι «ἀνέκαθεν μέχρι σήμερον ἐκήδυξε Κάτω τὸ γράμμα τῆς Ἑλληνικῆς γλώσσης, καὶ Ζήτω τὸ πνεῦμα αὐτῆς». Ἐν πρώτοις παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ *ἀνέκαθεν* τοῦτο δὲν εἶναι ἀληθές, διότι ὁ κ. Βερν. ἐπὶ τριάκοντα σχεδὸν ἔτη ἀκολουθῶν τῇ ἐναντίᾳ ὁδῷ, τῇ τῶν τύπων, ἔψεγε πάντας, ὅτι ἐσφάλλοντο περὶ τὴν χρῆσιν τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου, καίτοι αὐτὸς χείρονα ἡμάρτανεν. Ἀλλ' ἴσως τὸ ἀνέκαθεν χρονολογεῖται ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τοῦ κ. Ἀνωνυμιδου, τ. ἔ. ἀπὸ δύο ἐτῶν, διότι ἀληθῶς ἐν σελ. 140—1 τοῦ Ἐλέγχου ἀναγινώσκεται ἡ φράσις «Ὄχι τὸ γράμμα ἀλλὰ τὸ πνεῦμα!» Ἀλλ' ἂν ἐξετάσωμεν, τί σημαίνει ἡ φράσις καὶ ἀντίθεσις αὕτη, θὰ εὕρωμεν, ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἢ τῆς χυδαιολογίας τὴν εἰσαγωγὴν καὶ κἄτι ἄλλο ἀνθρωπίνως ἀδύνατον. Ἐπειδή, καθὰ ἐδείχθη, «τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης» μόνον τότε ἔχει νοῦν τινα, ὅταν ἐκληφθῇ ἴσον πρὸς «τὴν σημασίαν τῶν λέξεων καὶ τύπων», καὶ «τὸ γράμμα» ὅταν νομισθῇ ἴσον πρὸς «τοὺς τύπους», τὸ ὅλον παράγγελμα δύναται νὰ μεταφρασθῇ καὶ ἐκφρασθῇ σαφέστερον ὧδε : *Ἀπόφευγε πάντα τύπον τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἂν μὴ διασώζηται ἐν τῇ λαλουμένῃ δημώδει, μεταχειρίζου δὲ τὰς λέξεις μεθ' ἧς εἶχον τὸ πάλαι σημασίας*». Ὅτι δὲ τοιαύτη τις ἀνάγκη νὰ εἶναι ἡ γνώμη τοῦ κ. Βερν., δῆλον ἐξ ὧν περὶ συντάξεως τῆς νέας ἑλλ. ἀποφαίνεται «ὅ,τι ἔπρεπε νὰ μετεγχυθῇ οὕτως εἰπεῖν εἰς τὴν σημερινὴν γλῶσσαν τοῦ ἔθνους ἐκ τῆς ἀρχαίας, ἦτο κυρίως μὲν καὶ κατὰ πρῶτον λόγον τὸ πνεῦμα αὐτῆς, ἡ ὑφὴ τοῦ λόγου, καὶ ἡ σύνταξις, καθ' ὅσον ἐνεχώρει.» σελ. 4 τοῦ Ἐλέγχου πρβλ. καὶ 218. Θὰ λέγωμεν ἄρα τοῦ λοιποῦ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα μετὰ τοῦ σημερινοῦ τύπου ἀλλὰ μετὰ τῆς ἀρχαίας σημασίας καὶ συντάξεως! π. χ. ἡ πλάκα -ας θὰ σημαίνῃ ἐπίπεδον μέγα, πεδίον, τὸ ῥῆμα ἐκπίπτειν θὰ λέγωμεν καὶ θὰ γράφωμεν ξεπέφτει, ἀλλὰ θὰ νοῶμεν ἐφ' ἧς οἱ παλαιοὶ σημασίας, οὐχὶ ἐφ' ἧς νῦν· ὁμοίως τὸ παραιτῶ-οῦμαι θὰ λέγωμεν καὶ γράφωμεν *παρατάω* καὶ *παραιτῶ* ἀλλ' ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ ἱκετεύειν, αἰτεῖν κττ. οὐχὶ τοῦ ἐᾶν κττ. τὸ φεύγω θὰ λέγωμεν καὶ θὰ γράφωμεν φηύγω-ἔφυγα ἀλλ' ἐπὶ τῆς παλαιᾶς σημασίας, οὐχὶ ἐπὶ τῆς σημερινῆς· καὶ θὰ συντάσσωμεν αὐτά, ἐννοεῖται, μεθ' ἧς οἱ παλαιοὶ πτώσεως. Κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον θὰ λέγωμεν καὶ θὰ γράφωμεν *δρνιθα* ἢ καὶ *δρθα*, ἀλλ' ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ πτηνοῦ, καὶ χοῖρος ἢ *χιοῦρος* ἐπὶ τῆς σημασίας τοῦ δέλφακος, κττ. Παρακαλεῖται ὁ εὐμενὴς ἀναγνώστης νὰ μὴ ὀργισθῇ καθ' ἡμῶν, ἂν εὑρίσκῃ ταῦτα ἄτοπα, ἐνθυμούμενος, ὅτι ταῦτα πάντα καὶ ἄλλα μυρία οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ ἀναγκαῖα παρεπόμενα τῆς ἀρχῆς Κάτω τὸ γράμμα τ. ἔ. τὸ τυπικὸν τῆς ἀρχαίας, καὶ Ζήτω τὸ πνεῦμα τ. ἔ. ἡ σημασία, διότι τὸ πνεῦμα τοῦτο μόνον δύναται νὰ σημαίνῃ, καὶ ἡ σύνταξις τῆς ἀρχαίας!

Ἀλλ' ὅ,τι ταῦτα πάντα, τ. ἔ. ἡ τε ἀποβολὴ τῶν ἀρχαίων τύπων ἐκ τῆς γραφομένης ἡμῶν γλώσσης καὶ ἡ ἐπάνοδος τῶν ἀρχαίων σημασιῶν καὶ συντάξεων, καὶ τέλος καὶ ἡ κατὰ τοὺς ἀρχαίους συνεπτυγμένη κατασκευὴ τοῦ λόγου εἶναι οὐτοπία μοναδική, κατανοεῖ πᾶς σωφρονῶν, ἐδείξαμεν δὲ καὶ ἡμεῖς ἐν Μελέτῃ σελ. 79 καὶ 75. Ἀλλ' ἐκτὸς τούτων παρατηροῦμεν, ὅτι οὐδ' αὐτὸς ὁ κ. Βερν. εἶχε σαφές τι ἐν νῷ λέγων ταῦτα, ἀφοῦ τοῦτο μὲν γράφει ὅπως κἀι οἱ λοιποὶ καὶ χειρότερα, πρβλ. τὸ προσφιλὲς αὐτῷ *ἀλλὰ μὴν τὸ γεγωνυία, συνειδυῖαι, τέθηπα, βεβηκυίας, παραταθείσθωσαν* (sic) (σελ. 29) κττ., τοῦτο δὲ οὐδεμίαν ἀκόμη καὶ τώρα, κατόπιν τοῦ κηρύγματός του παραλείπει εὐκαιρίαν, ἵνα μέμφηται ἡμᾶς ἐπὶ σφάλμασι περὶ τὴν ἀρχαίαν χρῆσιν ἀνυπάρκτοις συνήθως· οὕτω π. χ. κατηγορεῖ ἡμᾶς ἐπὶ τῇ φράσει «*ἀναφέρει καὶ ἐπαναφέρει*» λέγων ὅτι «τὸ *ἐπαναφέρω* οὔτε ἐν τῇ ἀρχαίᾳ Ἑλληνικῇ οὔτε ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς γραπτῷ λόγῳ σημαίνει ἀναφέρων πάλιν, ξαναφέρνω». Ἀλλ' ὅμως ἡ κατηγορία εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν ἀσύστατος, διότι καὶ ἂν τὴν ἀρχαίαν χρῆσιν παραλίπωμεν, ἥτις δὲν ἔχει, ὅπως λέγει ὁ κ. Βερν., τὰ σημερινὰ «ἐπαναφέρει τὸ ζήτημα, ἐπανέφερον τὸν λόγον» καὶ τὰ τοιαῦτα μυριόλεκτα ἀναιροῦσιν αὐτὴν ἄρδην. Πρὸς τούτοις εἶναι σαφέστατον διὰ τὸ *ἐπανα-* καὶ καθὼς τοσαῦτα ῥήματα ἔν τε τῇ ἀρχαίᾳ καὶ τῇ νέᾳ τῇ γραφομένῃ ἀπὸ τοῦ ἐπανα—ἀρχόμενα καὶ ἐπαναλήψιν δηλοῦντα οὕτω καὶ τὸ παρὸν εἶναι κατὰ τὴν φύσιν τῆς γλώσσης πεπλασμένον. Ἢ τὸ εὑρίσκει ὁ κ. Βερν. παρὰ τὸ πνεῦμά του λεχθέν ; Ἡμεῖς φρονοῦμεν, ὅτι ὅπως λέγεται *ἀναπλέω* καὶ *ἐπαναπλέω*, *ἀναλαμβάνω* καὶ *ἐπαναλαμβάνω*, *ἀνακράζω* καὶ *ἐπανακράζω*, *ἀνατέμνω* καὶ *ἐπανατέμνω* κττ. κττ. οὕτω δύναται νὰ λεχθῇ κάλλιστα καὶ *ἐπαναφέρω* παρὰ τὸ *ἀναφέρω*, οὐδὲ βλέπομεν τίνα πνεύματα καὶ φαντάσματα κωλύουσιν. Πρὸς δὲ τέλος ὤφειλε νὰ ἠξεύρῃ ὁ κ. Βερν. ὅτι καὶ ἂν τι δὲν ἐπιτρέπηται, ὅταν τὸ ῥῆμα λέγηται καθ' ἑαυτό, ἐπιτρέπεται, ὅταν προηγῆται τοῦ ῥήματος τὸ ἴδιον ἁπλοῦν, ὅτε γίνηται παρήχησίς τις οὐκ ἄχαρις. Μήπως αὐτὸς ὁ κ. Βερν. δὲν γράφει «*ἀρκοῦσι* καὶ *ὑπεραρκοῦσι* ταῦτα» ἐνῷ τὸ *ὑπεραρκεῖν* οὔτε ὑπὸ τῶν παλαιῶν ἐλέχθη οὔτε ἴσως ὑπό τινος τῶν νεωτέρων Ἑλλήνων; Ἀλλ' εἶναι πλέον γνωστόν, ὅτι ἐν τῇ λογικῇ ἀκολουθίᾳ τῶν τε λόγων καὶ ἔργων, τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν πράξεων, δὲν κεῖται ἡ δό-

ναμις τοῦ κ. Δημ. Βερναρδάκη! Ἐκ τοῦ ὅτι δὲ λέγεται ὁ βίος τῆς γλώσσης, ἢ καὶ ζῶσαι γλῶσσαι, δὲν ἔπεται οὐδαμῶς, ὅτι δύναται νὰ λεχθῇ ὀρθῶς καὶ τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης, ὅπως δοξάζει ὁ κ. Βερν., πρῶτον μὲν διότι ζῇ, λέγομεν, καὶ τὸ ἄλογον ζῷον καὶ τὸ φυτόν, ἀλλ' οὐδείς ποτε περὶ τούτων λέγει ὅτι ἔχουσι καὶ πνεῦμα οὐδὲ λαλεῖ περὶ πνεύματος αὐτῶν, δεύτερον διότι καὶ ἡ χρῆσις τῶν ὅρων τούτων *βίος* καὶ *ζῇ* γίνεται μᾶλλον κατ' ἀνάγκην, ἐπειδὴ συνηθίσαμεν οὕτως, καὶ ἐπειδὴ εἶναι σύντομοι φράσεις ἀντὶ ἄλλων πολυλογωτέρων π. χ. *ἡ ἐν χρήσει παρὰ τοῖς πολλοῖς γλῶσσα, ἡ δημώδης γλῶσσα* κττ. *ἡ ἱστορικὴ ἀνάπτυξις, ἀνέλιξις, τῆς γλώσσης* κττ. καὶ τρίτον διότι ἡ χρῆσις αὕτη ἄγει εὐκόλως εἰς παρανοήσεις περὶ τῆς οὐσίας τῆς γλώσσης. Ταύτην δὲ πρὸ πάντων τὴν αἰτίαν τῆς ἀποβολῆς τῆς φράσεως «τὸ πνεῦμα τῆς γλώσσης» ἀνεφέρομεν ἐν τῇ ἡμετέρᾳ Μελέτῃ προσθέντες ὅτι «ἡ παράστασις καὶ ἀντίληψις αὕτη ἔχουσα τὴν ἀρχὴν ἐκ τῶν κατὰ τὸν Οὐμβόλδον χρόνων, ὅτε μεταφυσικῶς καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἐξητάζετο ἡ γλῶσσα, καὶ ἀληθῶς ὡς πρόσωπον, ὡς τις μικρόκοσμος ἐθεωρεῖτο καὶ ἐνομίζετο, ἐγένετο μυρίων πλανῶν πρόξενος, διὸ καὶ παντελῶς ἀπεβλήθη ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις ὑπὸ τῶν γλωσσολογούντων. Σήμερον ὑπ' οὐδενὸς πιστεύεται, ὅτι ἡ γλῶσσα εἶναι ὄν τι, κόσμος τις ἐκτὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὅτι ἔχει ψυχήν, ὅτι σκέπτεται κτλ.» Ὁ δὲ κ. Βερν. «διαβεβαιοῖ, λέγει, τὸν ἀναγνώστην του, μὲ τὸν θετικώτερον τρόπον, ὅτι ταῦτα πάντα εἶναι ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους μῦθοι. Διότι ά, λέγει, οὐδεὶς ἐν τοῖς κατὰ τὸν Οὐμβόλδον χρόνοις εἶπεν ἢ ἐφαντάσθη τι τοιοῦτον, β') καὶ ὅσοι εἶπον τοὺς μεταφορικοὺς τεχνικοὺς ὅρους οἷον ὀργανικόν, ὀργανισμὸν τῆς γλώσσης κττ., «οὐδέποτε ἐφαντάσθησαν τὴν κατὰ μεταφορὰν ἀναλογίαν ἐφηρμοσμένην κατηγορίαν καὶ ὡς πραγματικήν, οὐδείς, ἐφαντάσθη ἢ παρέστησε τὴν γλῶσσαν ὡς ἀληθὲς καὶ πραγματικὸν ζῶν, διότι, λέγει, καὶ τὰ Schleicher «Αἱ γλῶσσαι εἶναι ὀργανισμοὶ φυσικοί, ἀνεξάρτητοι ἀπὸ τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως, γεννῶνται, αὐξάνουσιν, ἀναπτύσσονται καὶ ἀκολούθως γηράσκουσιν καὶ ἀποθνήσκουσι κατὰ νόμους ὡρισμένους....» εἶναι τετριμμένα πράγματα, κοινοὶ τόποι, συνήθεις σήμερον ὄχι πλέον ὡς ὅροι τεχνικοί, ἀλλ' ὡς κοιναὶ φράσεις... Ἀναγινώσκοντες ταῦτα κατ' ἀρχὰς ἠπορεῦμεν σφόδρα, πῶς εἶναι δυνατὸν ἄνθρωπος σπουδάζων νὰ διατείνηται ταῦτα. Κατόπιν ἐνεθυμήθημεν, ὅτι εἰς τὸν τολμήσαντα νὰ διισχυρισθῇ, ὅτι τὰ εἰς -μα ἔχουσι τὸ φωνῆεν τῆς παραληγούσης βραχύ, ὅτι τὰ παρασύνθετα ῥήματα (καὶ τὰ ἀπὸ προθέσεως ἀρχόμενα) αὐξάνουσιν ἔξωθεν, ὅτι οὐδὲν θηλυκὸν ὄνομα εἰς ος ὑπάρχει, ὅτι τὸ *ἀμαξιτὸς* εἶναι μονῆρες καὶ δὴ ἀπόβλητον ἐνῷ οὔτε μονῆρες εἶναι οὔτε λόγος τοῦτο ἀποχρῶν ἀποβολῆς, ὅτι ἐκ συγκριτικῶν ἐπιθέτων δὲν παράγονται ῥήματα ἐν τῇ ἑλλην. γλώσσῃ κττ. κττ. εἰς ἐκεῖνον, λέγομεν, ἠρμοζον θαυμασίως καὶ οἱ διισχυρισμοὶ οὗτοι, καὶ ταῦτα τοσούτῳ μᾶλλον ὅσῳ ὑπ' ὀλιγωτέρων ἐν τῇ μακαρίᾳ Ἑλλάδι δύναται νὰ κατανοηθῇ τὸ ψεῦδος τῶν διισχυρισμῶν του τούτων· βεβαίως ἐν Γερμανίᾳ τοιοῦτοι διισχυρισμοὶ θὰ ἐκίνουν ἢ τὸν οἶκτον τῶν ἀναγνωστῶν περὶ τῆς διανοητικῆς καταστάσεως τοῦ γράφοντος ἢ τὴν ἀγανάκτησιν αὐτῶν κατὰ τοιαύτης τόλμης καὶ ἀρνήσεως τῆς ἀληθείας, ἀλλ' ἡμεῖς ζῶμεν ἐν Ἑλλάδι, καὶ ὁ κ. Βερναρδάκης ἠξεύρει ἐκ πείρας πολλῆς, ὅτι τὰ τοιαῦτα *περνοῦν* καὶ πιάνουν τόπον παρὰ τοῖς πολλοῖς.

[Ἕπεται τὸ τέλος].

ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟΝ

ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΠΕΡΙΤΤΟΥ

(Διήγημα.)

20 Μαρτίου 18..

Πρὸ ὀλίγου ἀπῆλθεν ὁ ἰατρός. Τὸν ἠνάγκασα ἐπὶ τέλους νὰ μοὶ ὁμολογήσῃ τὴν ἀλήθειαν. Ναί, θ' ἀποθάνω ταχέως, πολὺ ταχέως. Ἀφ' οὗ πρόκειται ν' ἀποθάνῃ τις, διατί νὰ μὴ ἀποθάνῃ τάχα καὶ τὸ ἔαρ;

Ἀλλὰ δὲν εἶνε γελοῖον ν' ἀρχίσῃ τις γράφων τὸ ἡμερολόγιόν του δεκαπέντε ἴσως ἡμέρας πρὸ τοῦ θανάτου του; Ἐν τούτοις τί σημαίνει; Ποία διαφορὰ δύναται νὰ ὑπάρξῃ μεταξὺ δεκαπέντε ἡμερῶν καὶ δεκαπέντε ἐτῶν ἢ αἰώνων; Ἐνώπιον τῆς αἰωνιότητος ὅλα βεβαίως εἶνε μηδέν.... Ἔστω· μήπως ὅμως καὶ αὐτὴ ἡ αἰωνιότης δὲν εἶνε μηδέν;

Νομίζω ὅτι μεταπίπτω εἰς μεταφυσικὰς μικρολογίας καὶ τοῦτο εἶνε κακὸν σημεῖον—μήπως ἀποδειλιῶ; ... Καλλίτερον εἶνε νὰ γράψω τι εἰς τὸ ἡμερολόγιόν μου. Ὁ καιρὸς εἶνε ὑγρὸς καὶ σφοδρὸς πνέει ὁ ἄνεμος,—ὁ ἰατρός μοι ἀπηγόρευσε τὴν ἔξοδον, ἀλλὰ τί νὰ γράψω; ὁ εὖ ἠγμένος ἄνθρωπος οὐδέποτε ὁμιλεῖ περὶ τῆς ἀσθενείας του· νὰ γράψω μυθιστόρημα,—αὐτὸ δὲν εἶνε ἰδική μου δουλειά, ν' ἀναπτύξω θεωρίας περὶ σπουδαίων ζητημάτων,—τοῦτο πάλιν εἶνε ἀνώτερον τῶν δυνάμεών μου, ἡ δὲ περιγραφὴ τῶν περὶ ἐμὲ οὐδὲ τὸ ἰδικόν μου ἐνδιαφέρον δύναται νὰ κινήσῃ, ἀλλ' ἀφ' ἑτέρου εἶνε ἀνιαρόν, νὰ μένω ἀργός· ἡ ἀνάγνωσις μὲ κουράζει.

Ἀ! θὰ γράψω τὴν αὐτοβιογραφίαν μου. Λαμπρὰ ἰδέα! τοιαύτη τις γενικὴ ἐξομολόγησις ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου δὲν εἶνε κακὴ καὶ ἔπειτα οὐδένα δύναται νὰ βλάψῃ. Ἀρχίζω λοιπόν....

Ἐγεννήθην πρὸ τριακονταετίας ἐκ γονέων ἀρκούντως εὐπόρων. Ὁ πατήρ μου, ἦτο ἐμπαθὴς χαρτοπαίκτης, ἡ δὲ μήτηρ μου ἰσχυροῦ χαρακτῆρος γυνὴ καὶ λίαν ἐνάρετος. Οὐδέποτε ὅμως ἐγνώρισα γυναῖκα, τῆς ὁποίας ἡ ἀρετὴ νὰ προξενῇ ὀλίγωτέραν εὐχαρίστησιν. Ἐκάμπτετο ὑπὸ τὸ βάρος τῶν ἰδίων της ἀρετῶν καὶ ἐβασάνισεν ὅλους ἐξ ἑαυτῆς ἀρχομένη.

Κατὰ τὸ διάστημα τοῦ πεντηκονταετοῦς βίου της, οὐδ' ἅπαξ ἀνεπαύθη, οὐδ' ἅπαξ ἐσταύρωσε τὰς χεῖρας, ἀλλ' ἀκαταπαύστως ἔτρεχεν ἄνω κάτω καὶ εἰργάζετο ὡς ὁ μύρμηξ—ἀλλ' ἄνευ τινὸς ὠφελείας, ὅπερ δὲν δύναται νὰ λεχθῇ καὶ περὶ τοῦ μύρμηκος. Σκώληξ ἀκοίμητος κατεβίβρωσκεν αὐτὴν νύκτα τε καὶ μεθ' ἡμέρᾳν. Ἅπαξ μόνον τὴν εἶδον ἡσυχον, καὶ τοῦτο τὴν ἐπαύριον τοῦ θανάτου της ἐντὸς τοῦ φερέτρου. Δι' αὐτὸ τὸ πρόσωπόν της μοὶ ἐφάνη ἐκφράζον σιωπηλὴν ἔκπληξιν, καὶ τὰ ἡμίκλειστα χείλη της, αἱ κοῖλαι παρειαί της καὶ οἱ εἰρηνικῶς ἀκίνητοι ὀφθαλμοί της ἐφαίνοντο λέγοντες: «Πόσον ἡδὺ εἶνε νὰ ἡσυχάζῃ τις ἄφωνος!»

Ναί, ἡδὺ εἶνε ν' ἀπαλλαγῇ τις ἐπὶ τέλους τῆς ὀχληρᾶς συνειδήσεως τοῦ βίου, τοῦ αἰωνίως ταράττοντος ἡμᾶς συναισθήματος τοῦ εἶναι!

Ἡ ἀνατροφή μου ὑπῆρξεν ἄχαρις· οἱ γονεῖς μου μὲ ἠγάπων, ἀλλὰ τοῦτο οὐδεμίαν χαρὰν μοὶ προὐξένει· ὁ πατήρ μου ὡς ἄνθρωπος φανερὰ παραδεδομένος εἰς καταστρεπτικὸν καὶ ἐπαίσχυντον πάθος, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην ἰσχὺν εἶχεν ἐν τῷ οἴκῳ του καὶ ὁ ἴδιος ἀνεγνώριζε τὴν ἀδυναμίαν του, καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὴν δύναμιν ν' ἀπαρνηθῇ τὸ δεσπόζον αὐτοῦ πάθος, προσεπάθει νὰ καταστῇ τοὐλάχιστον ἄξιος τῆς ἐπιεικείας τῆς συζύγου του διὰ πλήρους ὑποταγῆς.

Ἡ μήτηρ μου ὑπέφερε τὴν δυστυχίαν μετὰ ὑψηλόφρονος μακροθυμίας. Οὐδέποτε ἐμέμφθη τὸν πατέρα μου, ἀλλ' ἐν σιγῇ τῷ παρεῖχε καὶ τὸν τελευταῖόν της ὀβολὸν καὶ ἐπλήρωνε τὰ χρέη του, οὔτος δὲ καὶ παροῦσαν καὶ ἀποῦσαν τὴν ἐξεθείαζε. Δὲν ἠδύνατο ὅμως νὰ μένῃ ἐν τῷ οἴκῳ καὶ λάθρα μόνον μ' ἐθώπευεν, ὡσανεὶ ἐφοβεῖτο μήπως μοῦ φέρῃ δυστυχίαν. Οἱ παραμορφωθέντες χαρακτῆρές του ἀπέπνεον τότε τοσαύτην ἀγαθότητα, ὁ πυρετώδης γέλως του μετεβάλλετο τότε εἰς τόσον ἤρεμον μειδίαμα, οἱ μέλανες καὶ ὑπὸ λεπτῶν ῥυτίδων περικυκλούμενοι ὀφθαλμοί του μὲ προσέβλεπον τότε μετὰ τόσης στοργῆς, ὥστε ἀκουσίως ἔθλιβον τὴν παρειάν μου ἐπὶ τῆς ἰδικῆς του, ἥτις ἦτο θερμὴ καὶ κάθυγρος ἐκ τῶν δακρύων. Ἀπέμασσον τὰ δάκρυα ταῦτα καὶ ἔπειτα πάλιν ἤρχιζον νὰ χύνωνται σιγὰ σιγά, καθὼς τὸ ὕδωρ ὑπερεκχειλίζει ποτήριον ὑπερπληρωθέν.

Καὶ ἐγὼ ἤρχιζον νὰ κλαίω, αὐτὸς ὅμως μὲ παρηγόρει καὶ μ' ἐθώπευε, καὶ τὰ ὑποτρέμοντα χείλη του ἐκάλυπτον ὅλον τὸ πρόσωπόν μου διὰ φιλημάτων. Ἀκόμη δὲ καὶ τώρα, ἀφ' οὗ παρῆλθον ὑπὲρ τὰ εἴκοσιν ἔτη ἀπὸ τοῦ θανάτου του, ὁσάκις ἐνθυμηθῶ τὸν ἀτυχῆ πατέρα μου, λυγμοὶ ῥόλις συγκρατούμενοι μὲ συσφίγγουσι καὶ ἡ καρδία μου πάλλεται τόσον σφοδρῶς, βαρύνει δὲ καὶ πιέζει αὐτὴν συμπάθεια τόσον ὀδυνηρά, ὥστε νομίζω, ὅτι ἐπὶ μακρὸν ἀκόμη θὰ πάλληται καὶ θὰ πενθῇ.....

Ἡ μήτηρ μου ἐξ ἐναντίας μὲ μετεχειρίζετο διὰ τοῦ αὐτοῦ μὲν μειλιχίου, ἀλλὰ ψυχροῦ τρόπου. Ἐν τοῖς παιδικοῖς βιβλίοις εὑρίσκει τις πολλὰς τοιαύτας ἠθικὰς καὶ ἐνάρετους μητέρας. Μὲ ἠγάπα, ἀλλὰ δὲν τὴν ἠγάπων. Ναί, ἀπέφευγον τὴν ἐνάρετον μητέρα μου καὶ ἐμπαθῶς ἠγάπων τὸν φαῦλον πατέρα μου.

Ἀλλ' ἀρκοῦσι σήμερον ταῦτα. Ἡ ἀρχὴ ἐγένετο.

21 Μαρτίου

Σήμερον ὁ καιρὸς εἶνε λαμπρός, θερμός, καὶ ὁ οὐρανὸς αἴθριος. Ὁ ἥλιος παίζει φαιδρῶς ἐπὶ τῆς τηκομένης χιόνος. Τὰ στρουθία ἐξάλλα θορυβοῦσι περὶ τοὺς φράκτας καὶ ὁ χλιαρὸς ἀὴρ μοὶ προξενεῖ ἡδὺ ἀλλὰ συγχρόνως καὶ ἀλγεινὸν συναίσθημα. Τὸ ἔαρ ἐγγίζει, τὸ ἔαρ! Κάθημαι παρὰ τὸ παράθυρον καὶ βλέπω τοὺς ἀγροὺς μακρὰν πέραν τοῦ ῥύακος. Ὦ φύσις, φύσις! Πόσον σὲ ἀγαπῶ ἂν καὶ ἐξῆλθον τῶν κόλπων σου ἀνίκανος νὰ ζήσω. Ἰδοὺ νεαρὸς πυργίτης ἀναπεταννύει τὰς πτέρυγάς του καὶ πηδᾷ καὶ κραυγάζει καὶ ἕκαστος τόνος τῆς φωνῆς του, ἕκαστον πτίλον τοῦ μικροῦ σώματός του ἀποπνέει ὑγίειαν καὶ δύναμιν.....

Καὶ τί πρὸς τοῦτο; Οὐδέν. Εἶνε ὑγιὴς καὶ δικαιοῦται νὰ φωνάζῃ καὶ ν' ἀποσείῃ τὰ πτερά του, ἐν ᾧ ἐγὼ εἶμαι ἀσθενὴς καὶ ὀφείλω ν' ἀποθάνω —αὐτὸ εἶνε γεγονὸς καὶ δὲν ἀξίζει τὸν κόπον νὰ ἐνδιατρίβω περισσότερον. Τοιαῦται μεμψίμοιροι ἀποστροφαὶ πρὸς τὴν φύσιν εἶνε καθ' ὑπερβολὴν γελοῖαι.

Ἂς ἐπανέλθωμεν εἰς τὴν διήγησίν μας.

Ὦς παρετηρήθη ἀνωτέρω, ἀνετράφην ὅλως ἔρημος καὶ ἄνευ χαρᾶς. Δὲν εἶχον ἀδελφοὺς καὶ ἡ ἀγωγή μου ἦτο οἰκιακή. Καὶ ποίαν ἄλλην ἐνασχόλησιν ἤθελεν ἔχει ἡ μήτηρ μου ἐὰν μ' ἔπεμπεν εἰς οἰκοτροφεῖον ἢ εἰς ἄλλο τι δημόσιον ἐκπαιδευτήριον; Τὰ παιδία ἔρχονται εἰς τὸν κόσμον ὅπως ἐμποδίζωσι τοὺς γονεῖς νὰ στενοχωρῶνται. Τὸ πλεῖστον τοῦ χρόνου διηρχόμεθα ἐν τῇ ἐξοχῇ καὶ μόνον σπανίως ἐπεσκεπτόμεθα τὴν Μόσχαν.

Κατὰ τὰ εἰωθότα, εἶχον παιδαγωγοὺς καὶ διδασκάλους ἰδίᾳ δ' ἐνθυμοῦμαι λιπόσαρκόν τινα καὶ μεμψίμοιρον Γερμανὸν ὀνόματι Ῥίκμαν, —ὃν μελαγχολικώτατον, πολλὰ κακὰ ὑπὸ τῆς τύχης παθὸν καὶ ἀνωφελῶς τηκόμενον ὑπ' ὀδυνηρᾶς νοσταλγίας.

Ὅτε ἐν τῷ πνιγηροτάτῳ, στενῷ καὶ ὑπ' ὀξείας ἀποφορᾶς *Κδὰς*[1] ὅλως πεπληρωμένῳ προθαλάμῳ ὁ ἀξύριστος μέντωρ μου Βασίλης, —χλευαστικῶς ὀνομαζόμενος *Παλιόχηνα*, ἐνδεδυμένος πανάρχαιον ὑπενδύτην ἐκ κυανοῦ ὑφάσματος ἐκάθητο παρὰ τὴν ἑστίαν καὶ ἔπαιζε χαρτία μετὰ τοῦ ἡνιόχου Ποτὰπ ἐστολισμένου διὰ καινουργοῦς μηλωτῆς καὶ φέροντος τεράστια καὶ διὰ πίσσης κεχρισμένα ὑποδήματα, τότε συνείθιζεν ὁ Ῥίκμαν νὰ τραγῳδῇ·

Πές μου τί θέλεις, καρδιὰ θλιμμένη,
κι' ἂν δὲν σ' ἀρέσῃ ἡ ξενητειά,
θὰ εἶσαι πάντοτε λυπημένη;
πές μου τί θέλεις, φτωχὴ καρδιά;

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου ἐγκατέστημεν ὁριστικῶς εἰς Μόσχαν. Ἤμην τότε δωδεκαετής. Ὁ πατήρ μου εἶχεν ἀποθάνει ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐξ ἀποπληξίας. Οὐδέποτε θὰ λησμονήσω τὴν νύκτα ἐκείνην. Ἐκοιμῶμην πολὺ βαθέως, ὡς ὅλα τὰ παιδία, ἀλλ' ἐνθυμοῦμαι ὅτι ἤκουσα κ' ἐν τῷ βαθεῖ μου ὕπνῳ ἀκόμη ἐναγώνιον βόγχον ὄμοιον πρὸς ψυχορράγημα. Αἴφνης ἠσθάνθην, ὅτι δράττεταί τις τοῦ ὤμου μου καὶ με σείει. Ἀνοίγω τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ πρὸ ἐμοῦ βλέπω τὸν παιδαγωγόν μου.

— Τί συμβαίνει;

— Σήκω, σήκω, ὁ Ἀλέξιος Μιχαήλιτς ἀποθνήσκει.....

Ἔξω φρενῶν ἀναπηδῶ ἐκ τῆς κλίνης μου καὶ εἰσορμῶ εἰς τὸν κοιτῶνα. Ὁ πατήρ μου κεῖται ἔχων τὴν κεφαλὴν ἐρριμμένην εἰς τὰ ὀπίσω καὶ τὸ πρόσωπον κατέρυθρον καὶ ψυχορραγεῖ ὑποκώφως καὶ ἀλγεινῶς. Εἰς τὴν θύραν συνωθοῦνται οἱ ὑπηρέται μετὰ πεφοβισμένων προσώπων, ἐν τῷ προθαλάμῳ ἀκούεται βραγχνὴ φωνὴ ἐρωτῶσα. «Προσεκλήθη ὁ ἰατρός; Ἀκούω τὰ βαρέα τοῦ ἵππου βήματα ἐξερχομένου τοῦ σταύλου, ἡ πύλη τρίζει καὶ μικρὸς λύχνος φωτίζει ἀμυδρῶς τὸ σανίδωμα τοῦ δωματίου· ἡ μήτηρ μου παραδίδεται εἰς τὴν ἀπελπισίαν χωρὶς ἐν τούτοις νὰ λησμονήσῃ οὔτε τὴν εὐσχημοσύνην, οὔτε τὴν ἀτομικὴν αὐτῆς ἀξιοπρέπειαν.

Ἐρρίφθην ἐπὶ τοῦ πατρός μου, τὸν ἐνηγκαλίσθην καὶ ὑπὸ λυγμῶν διακοπτόμενος ἐψέλλιζον «πατέρα μου, πατέρα μου!...»

Ἔκειτο ἀκίνητος καὶ ἔστρεφε παραδόξως τοὺς ὀφθαλμούς. Τὸν ἠτένισα εἰς τὸ πρόσωπον,— ἀνέκφραστος τρόμος ἀνέκοψε τὴν ἀναπνοήν μου καὶ ἐκ τοῦ φόβου μου ἀνεκραύγασα, ὡς πτηνὸν συλλαμβανόμενον ὑπὸ τραχείας χειρὸς—μ' ἔσυρον ἐκεῖθεν καὶ με ἀπήγαγον τοῦ δωματίου.

Τὴν προηγηθεῖσαν ἔτι ἡμέραν, ὡσεὶ προησθάνετο τὸν ἐγγίζοντα θανάτόν του, μὲ εἶχε θωπεύσει πολὺ θερμῶς καὶ θλιβερῶς!.....

Κατόπιν ἦλθεν ὑπνηλός τις γενειοφόρος ἰατρὸς ἀπόζων οἰνοπνεύματος. Ὁ πατήρ μου ἀπέθανεν ὑπὸ τὸ νυστέριόν του, καὶ τὴν ἑπομένην ἡμέραν ἄφωνος ὑπὸ τοῦ ἄλγους καὶ κρατῶν λαμπάδα εἰς τὴν χεῖρα ἱστάμην πρὸ τῆς τραπέζης, ἐφ' ἧς ἔκειτο τὸ φέρετρον καὶ ἤκουον ἄνευ προσοχῆς τὸ τραχὺ ᾄσμα τοῦ κανδηλάπτου διακοπτόμενον κατὰ διαλείμματα ὑπὸ τῆς ἀσθενοῦς φωνῆς τοῦ ἱερέως.

Ἀκαταπαύστως κατέρρεον τὰ δάκρυά μου διὰ τῶν παρειῶν καὶ τῶν χειλέων εἰς τὸ περιλαίμιον καὶ τὸν χιτωνίσκον μου. Ἠτένιζον ἀπλήστως, ἠτένιζον ἀσκαρδαμυκτεὶ τὸ ἤρεμον πρόσωπον τοῦ πατρός μου, ὡσεὶ περιέμενόν τι παρ' αὐτοῦ, κ' ἐν τῷ μεταξὺ τούτῳ ἔκλινεν ἡ μήτηρ μου βραδέως τὸ μέτωπόν της κατὰ γῆς, βραδέως πάλιν ἠνωρθοῦτο καὶ ἐσταυροκοπεῖτο ἰσχυρῶς πιέζουσα τοὺς δακτύλους εἰς τε τὸ μέτωπον καὶ τοὺς ὤμους καὶ τὸ στῆθος. Ἡ κεφαλή μου οὐδὲν ἠδύνατο νὰ σκεφθῇ, ἤμην ὡς ἠλίθιος· ἐν τούτοις ἠσθανόμην ὅτι μοὶ συνέβη τι φοβερόν..... ὁ θάνατος μὲ εἶδε τότε πρόσωπον πρὸς πρόσωπον.

Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ πατρός μου ἀπήλθομεν εἰς Μόσχαν διὰ τὸν ἁπλούστατον λόγον, ὅτι ἕνεκα χρεῶν ἐπωλήθη ἐν δημοπρασίᾳ ἅπασα ἡμῶν ἡ περιουσία, ἐκτὸς μικροῦ τινος ὑποστατικοῦ, τούτου ἐν ᾧ περατοῦται τώρα ἡ λαμπρά μου ὑπαρξις! ὁμολογῶ ὅτι καίπερ νέος τότε ἐλυπήθην καιρίως διὰ τὴν πώλησιν τῆς φωλεᾶς ἡμῶν, ἀλλ' ἀκριβῶς εἰπεῖν, μόνον διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ κήπου ἡμῶν ἐθλιβόμην. Ὁ κῆπος οὗτος συνεδέετο πρὸς τὰς μόνας εὐτυχεῖς τῆς νεότητός μου ἀναμνήσεις. Ἐν αὐτῷ ἡσυχόν τινα ἐαρινὴν ἑσπέραν ἔθαψα γηραιὸν ῥαιβοσκελῆ κύνα, τὸν φίλον μου Τρίξ. Αὐτόθι, ὑπὸ τῶν ὑψηλῶν χόρτων κρυπτόμενος ἔτρωγον τὰ λάθρα κοπτόμενα μῆλα τῆς Νοβογορόδ· αὐτόθι, ἐν τέλει, ἐν μέσῳ πρασιᾶς χαμοκεράσων εἶδον τὸ πρῶτον μίαν τῶν θαλαμηπόλων μας, ὀνόματι Κλαυδίαν, ἥτις παρὰ τὴν σιμὴν ῥῖνά της καὶ τὴν ἕξιν ἣν εἶχε νὰ γελᾷ θέτουσα τὸ μαντήλιον εἰς τὸ στόμα της ἀνῆψεν ἐν ἐμοὶ τόσον φλογερὸν ἔρωτα, ὥστε ἐπὶ παρουσίᾳ της ἐκρατεῖτο ἡ ἀναπνοή καὶ ἡ γλῶσσά μου καὶ ὅτε ποτὲ — τὴν πρώτην τοῦ Πάσχα ἡμέραν — ἦλθε καὶ εἰς αὐτὴν ἡ σειρά, κατὰ τὰ ἐπικρατοῦντα ἔθιμα, νὰ φιλήσῃ τὴν χεῖρά μου, τότε ὀλίγον ἔλειψε νὰ καταπέσω πρὸ αὐτῆς καὶ νὰ φιλήσω τὰ παλαιὰ ἐξ αἰγείου δέρματος ὑποδήματά της.

Θεέμου! Παρῆλθον λοιπὸν ἔκτοτε πράγματι εἴκοσιν ἔτη; Μοὶ φαίνεται, ὅτι πρὸ ὀλίγων ἔτι ἡμερῶν ἵππευον κατὰ μῆκος τοῦ παλαιοῦ φράκτου τοῦ κήπου μας τὸν μικρὸν πυρρὸν ἵππον μου καὶ ἀνορθούμενος ἐπὶ τῶν ἀναβολέων ἀπέκοπτον δίχρωμα αἰγείρου φύλλα!...

22 Μαρτίου 18...

Σήμερον ὁ καιρὸς εἶνε πάλιν ψυχρὸς καὶ ὁ οὐρανὸς νεφελώδης..... ἀλλὰ ποοτιμῶ αὐτὸν τοιοῦτον, διότι συμφωνεῖ μὲ τὴν ἐργασίαν μου. Ἡ χθεσινὴ ἡμέρα εἶχεν ἀφυπνίσει ὅλως ἀκαίρως ἐν ἐμοὶ πλῆθος ἀνωφελῶν αἰσθημάτων καὶ ἀναμνήσεων. Αὐτὸ δὲν πρέπει νὰ ἐπαναληφθῇ. Αἱ αἰσθηματικαὶ ἐκχύσεις ὁμοιάζουσι μὲ γλυκόρριζαν· ἐν ἀρχῇ ὅταν ἐκμυζᾷ τις ὀλίγον, δὲν αἰσθάνεται γεῦσιν δυσάρεστον, κατόπιν ὅμως ὅλοι γνωρίζουν πόσον κατάπικρον γίνεται τὸ στόμα. Θὰ διηγηθῶ τὸν βίον μου ἀφελέστατα καὶ ἡσυχώτατα.

Μετέβημεν λοιπὸν εἰς Μόσχαν.....

Ἀλλ' ἄλλη πάλιν ἰδέα μοὶ ἦλθε — ἀξίζει ἀρά γε τὸν κόπον νὰ διηγηθῶ τὴν ἱστορίαν τοῦ βίου μου;

Ὄχι, βεβαιότατα ὄχι .... Ὁ βίος μου κατ' οὐδὲν διαφέρει τοῦ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. Ὁ πατρικὸς οἶκος, τὸ πανεπιστήμιον, ἡ δημοσία ὑπηρεσία ἐν κατωτέραις θέσεσιν, ἡ ἀπομάκρυνσίς μου ἀπ' αὐτῆς, μικρὸς κύκλος φίλων, ἔντιμος πτωχεία, εὔκοσμοι διασκεδάσεις, εἰρηνικαὶ ἀσχολίαι, μέτριοι πόθοι, — εἴπατε τώρας εἰ οἱ ἴδιοι, δὲν εἶνε πασίγνωστα ὅλα ταῦτα;

[Ἕπεται συνέχεια.]

(ΙΒΑΝ ΤΟΥΡΓΚΕΝΕΦ).

1 Δέξις σλαβική σημαίνουσα ὑπόξυνον ἀναψυκτικὸν ποτὸν ζυμούμενον διὰ μίγματος ἀλεύρου, ἅλατος καὶ μέλιτος. Σ. Μ.

ΤΟ ΚΟΥΝΟΥΠΕΛΙ

Ὀλίγον νοτιώτερον τοῦ ἀκρωτηρίου Ἄραξος κεῖται τὸ Κουνουπέλι, βράχος γρανιτώδης, ὡς ἐπικλινὴς γίγας κατέχων μίαν τῆς Πελοποννήσου ἄκραν, ὅπως προασπίζῃ τὸν μικρὸν τοξοειδῆ λιμενίσκον τοῦ μέρους ἐκείνου. Ἐπὶ τῆς διερρωγυίας αὐτοῦ κορυφῆς ἐπικάθηνται λείψανα ἐνετικοῦ πυργίσκου· παρὰ τοὺς πρόποδας αὐτοῦ εἶνε ὁ ναΐσκος τοῦ Ἁγίου Νικολάου οὗ τὸ σήμαντρον ταράττει τὴν σιγὴν μόνον ἀπὸ τοῦ Μαΐου μέχρι τοῦ Ἰουλίου ἑκάστου ἔτους, καλοῦν τοὺς πιστοὺς εἰς δοξολογίαν τοῦ Ὑψίστου.

Οἱ ζητοῦντες θεραπείαν εἰς τὰ λουτρὰ τοῦ Κουνουπελιοῦ, ὠφέλιμα εἰς ρευματισμοὺς ἢ ἠπατικὰς καὶ μητρικὰς νόσους, δὲν διάγουσι βεβαίως τὸν ἄνετον καὶ μεγαλοπρεπῆ βίον τῶν ἐν Ἴσλ καὶ Βισβάδεν ξενιζομένων. Αἱ ἀχύριναι αὐτῶν καλύβαι ἔχουσαι ἐκ τῶν ὄπισθεν τὰ πυκνὰ φυλλώματα τοῦ δάσους τῆς *Στυφυλλιᾶς* παρατάσσονται κατὰ σειρὰν παρὰ τὴν ψάμμον τοῦ αἰγιαλοῦ, ὡς φωλεαὶ περιστερῶν φαινόμεναι μακρὰν ἀπὸ τῆς θαλάσσης. Παρὰ τὴν θύραν ἑκάστης τῶν καλυβῶν τούτων, ὡς κλωβοὶ ἀνελίσσονται ἕτεραι, χαμηλαὶ καὶ ἐπιμήκεις, ἀψιδωταί, ὧν ὁ ἐκ λύγου σκελετὸς καλύπτεται διὰ λευκῶν σινδονῶν πρὸς ἀλλήλας ἐρραμμένων οὕτως ὥστε αἱ πρὸς αὐτὰς εἴσοδοί εἰσι καθόλου ἀφανεῖς. Ἐν αὐταῖς κοιμῶνται τὴν νύκτα ἵνα ἀποφεύγωσι τὸν κλαυθμηρὸν βόμβον καὶ τὰ δήγματα τῶν πολυαρίθμων κωνώπων.

Ἂν ὅμως ἐλλείπῃ ἐκεῖθεν ἡ τέχνη, ἡ φύσις πλουσία εἰς εἰκόνας, διεγείρει ἐν ταῖς καρδίαις τῶν ξενιζομένων αἰσθήματα, ἅτινα ὁ ἀγροῖκος καὶ ὁ πεπαιδευμένος ἐννοεῖ ἀλλ' ἀδυνατεῖ νὰ ἐκφράσῃ.

Ἑκάστην πρωΐαν ὡς ὁ ἥλιος ἀρχίσῃ νὰ ἐρυθρόνῃ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων πάντες εἰσὶν ἐπὶ ποδός. Ἄρχεται τότε μικρός τις θόρυβος ὅμοιος πρὸς τὸν θόρυβον ἐξεγειρομένου στρατοπέδου· ἐκτυλίσσεται θελκτικὴ εἰκὼν ἀφυπνιζομένου χωριδίου· Οἱ κύνες ὑλακτοῦσιν, αἱ γαλαῖ λείχοντκι πρὸς τὸν ἥλιον ἐστραμμέναι, αἱ ἀλεκτρυόνες τονίζουσι τὸ ἐωθινόν των ᾆσμα καὶ μακρὰν ἀπὸ τοῦ δάσους ἀκούονται τὰ ᾄσματα τῶν πτηνῶν καὶ ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν αἱ ἐκπυρσοκροτήσεις τῶν ὅπλων τῶν κυνηγῶν. Αἱ γυναῖκες μὲ τὰς ἁπλᾶς, ἀλλὰ γραφικὰς αὐτῶν ἐσθῆτας, ἐπὶ τῆς παραλίας καθήμεναι, ὡς ζῷα ἐρχόμενα νὰ ποτισθῶσιν ἐπὶ τῆς ὄχθης λίμνης τινός, πλύνουσι τὰ τρύβλια καὶ ἄλλα ἐπιτραπέζια σκεύη, ἄλλαι τινάσσουσι τὰς σινδόνας καὶ τὰς κλινοστρωμνὰς καὶ ἐνίοτε προβάλλει τῆς ἀψιδωτῆς καλύβης, ὡς χελώνη τοῦ ὀστράκου της, νωθρὸς φουστανελλοφόρος ἔχων ἐξωδηκότας ἐκ τοῦ ὕπνου ὀφθαλμούς.

Τὴν ἡμέραν ἀληθῶς εἶνε μονότονος ἡ ζωὴ ἐκεῖ. Ὕπνος καὶ πάντα ὕπνος· τὸ λουτρὸν κάμνουσι τρὶς τῆς ἡμέρας. Ὅταν ὅμως ὁ ἥλιος κλίνῃ πρὸς τὴν δύσιν, ἑκάστη οἰκογένεια πρὸ τῆς καλύβης της λαμβάνει τὸ λιτὸν δεῖπνον καὶ ὅταν ὁ ἀργυροῦς τῆς σελήνης δίσκος ἐπιλάμψῃ εἰς τὸν ὁρίζοντα, ἄλλοι μὲν ἐπὶ φυκώδους λοφιδίου καθήμενοι παρὰ τὸ φλοισβίζον κῦμα, ἀκροῶνται μετὰ προσοχῆς μεγίστης τὰς περὶ *στοιχειῶν* καὶ *ἐξωτικῶν* διηγήσεις γηραιοῦ βλαχοποιμένος, ἄλλοι χορεύουσι τὸν *σερτὸ* καὶ προϊούσης τῆς νυκτὸς παρὰ σιωπηλὴν καλύβην διερχόμενός τις δύναται νὰ ἀκούσῃ ὑπὸ τὰς σινδόνας φωνὴν γλυκεῖαν ψάλλουσαν ᾆσμα περιπαθὲς ἢ ἀστεῖον συμμιγνυμένην καὶ μὲ τὸν βαρὺν ρόγχον ἀγροίκου χωρικοῦ.

Παρὰ τοὺς ἀνατολικοὺς πρόποδας τοῦ βράχου, μικρὸν ἄνωθι τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, εἶνεὴ μικρὰ ἀψιδωτὴ ὀπή, δι' ἧς εἰσέρχεταί τις εἰς τὰ ἐνδότερα τοῦ σπηλαίου καὶ διὰ σύριγγος ἑνὸς μέτρου μήκους φθάνει εἰς αἴθουσαν τοῦ λουτροῦ. Εἰ καὶ τὸ σπήλαιον διαιρεῖται εἰς 4 αἰθούσας, οὐδεὶς περαιτέρω προχωρεῖ, διότι πολλὰ ῥιγηλὰ καὶ ἀπαίσια συμβαίνουσιν ἐν αὐτῷ. Κατοικοῦσι, λέγει ὁ λαός, προαιώνιαι ἐκεῖ ἡ *Κατάρα* καὶ *Βλογιά*, γραῖαι ῥικναὶ καὶ δύστροποι, ὁ *Φίβος* κρατῶν ἀνημμένον πυρσὸν πάντοτε εἰς χεῖρας, ἡ *μονάκριβη Λάμια*, ὁ *Ζγαντζάρος* πρὶν ὡραῖος νεανίας, τὸν ὁποῖον μὴ θελήσαντα νὰ ὑπακούσῃ εἰς τὰς ὀρέξεις των αἱ νύμφαι τοῦ δάσους παρέδωκαν εἰς τὰς ἐν τῷ σπηλαίῳ ἀδελφάς των καὶ αὗται τὸν μετεμόρφωσαν εἰς δυσειδῆ γέροντα, οὗ ἡ πινακρὰ κόμη καὶ γενειὰς σύρεται μέχρι τοῦ ἐδάφους, ἡ βοσκοπούλα Μαργχρώ, ἥτις κακυχηθεῖσα ὅτι ἦν ὡραιοτέρα ἀπὸ τὴν νύμφην τῆς πλησίον πηγῆς ἐτυφλώθη, τὰ *ἀθάνατα φῶτα*, μικραὶ φωσφορίζουσαι νύμφαι, πλανώμεναι τὰς νύκτας εἰς τὰ νεκροταφεῖα καὶ πίνουσαι τὸ αἷμα τῶν ἀνθρώπων καὶ πολλὰ ἄλλα παράδοξα καὶ τερατώδη, ὁποῖα δύνανται νὰ πλάσῃ φαντασία δεισιδαίμων καὶ ἀπλοϊκή. Πολλάκις ἀκούονται ἐκεῖ κατὰ τὰς νύκτας πάντοτε θρῆνοι καὶ ἰαχαί, ᾄσματα μαγικά, χοροί, χειροκροτήματα παταγώδη καὶ κρότοι τυμπάνων βαρεῖς· δὲν εἶνε δὲ ὀλίγοι οἱ εὐσυνειδήτως καὶ μεθ' ὅρκου ὁμολογοῦντες ὅτι ἤκουσαν πάντα ταῦτα.

Ἐκ περιεργίας ἡμεῖς μετὰ δύο φίλων μας ἀπεφασίσαμεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν καὶ τὰς ἄλλας τοῦ σπηλαίου αἰθούσας. Ἦτο μεσημβρία· τὸ ὕδωρ, ὅπερ τὴν πρωΐαν καὶ τὸ ἑσπέρας εἶνε ὑπόθερμον, κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἦν ψυχρόν· διότι τότε *ἡ νεράϊδες κοιμοῦνται*.

Ἀνάψαντες σχίδακα ῥιτινηφόρου δένδρου διηυθύνθημεν, πάντοτε διὰ τῶν γονάτων βαδίζοντες, πρὸς τὴν δευτέραν αἴθουσαν, διελθόντες μικρὰν ὀπὴν χαίνουσαν ὡς στόμα θηρίου. Αἱ ἐρυθραὶ τοῦ πυρσοῦ φλόγες κατέστησαν ἀπαισιωτέραν τὴν ὄψιν τῆς τρώγλης ἐκείνης· σιγὴ τάφου ἐπεκράτει ἐν αὐτῇ· τὸ ὕδωρ ἔρρεεν ἀψοφητί. Τὸ ἔδαφος ὡς καὶ ἐν τῇ πρώτῃ αἰθούσῃ ἦν ἐπεστρωμένον διὰ λευκῆς γλαφυρᾶς πλακός, σχιζομένης εἰς ὀφιοειδεῖς γραμμάς. Εἰς τὰ κράσπεδα τῶν τοιχωμάτων διεκρίνοντο ῥήγματα ἐπιμήκη, κυκλοτερῆ, ῥομβοειδῆ, ἀλλ' ἀπαίσια· ἄνωθεν ἐκρέμαντο πέτραι ὀδοντωταί, αἰχμηραί, ἀπειλοῦσαι νὰ καταπέσωσιν, ἀλλὰ κρατούμεναι ὑπὸ ἀνωτέρας δυνάμεως. Ἡ τρίτη αἴθουσα ἦν διάφορος· ἡ θερμοκρασία κατὰ πολὺ μεγαλειοτέρα, σχεδὸν μέχρι πνιγμονῆς· ἡ ὄψις τῶν τοιχωμάτων πρασινίζουσα καὶ που φωσφορίζουσα· ἀπὸ τῶν θολωτῶν τοιχωμάτων ἔπιπτον ἐνίοτε παχεῖαι σταγόνες ὕδατος, ψοφοῦσαι ῥυθμικῶς καὶ μονοτόνως. Ἀπὸ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς προεξεῖχεν, ὡς βραχίων τεταμένος, στενὴ καὶ ἐπιμήκης πλάξ, μολυβδώδης; καὶ ἐπ' αὐτῆς ὡραῖον πράσινον ἄνθος κωνοειδές, ἀνέδιδε σμαραγδώδεις ἀνακλαμπὰς ὑπὸ τὸ φῶς τοῦ πυρσοῦ. Ἡ τετάρτη αἴθουσα ἦν τρίγωνος· ὁ ἀὴρ ἐν αὐτῇ ἦν δροσερώτερος ἠκούετο δὲ καὶ τοῦ ὕδατος ὁ φλοῖσβος, ὡς ἀναπνοὴ κοιμωμένου. Εἰς μίαν αὐτῆς γωνίαν προεξεῖχεν ἐξάπλευρος πλάξ, μελανὴ τὴν χροιάν, φέρουσα, ὡς προμετωπίδα διαφόρων σημάτων ἀνάγλυφα, ὡς τὰ ζῴδια αἰγυπτιακοῦ ναοῦ· κάτωθι ταύτης ἐσχηματίζετο καταγραφὴ κεραλῆς τινος δυσδιακρίτου. Οἱ τοῖχοι πάντοτε ὑγροὶ κεκαλυμμένοι διὰ πρασινοβαφοῦς πολτοῦ. Ἀπὸ τῆς ὀροφῆς ἐκρέμαντο ὁριζοντίως καὶ καθέτως, ὡσεὶ ἦσαν τὸ ἀρτηριακὸν τοῦ γρανίτου σύστημα, νημάτια λεπτὰ ποῦ διασταυρούμενα, ποῦ διχαζόμενα, ποῦ εἰς κοσσύμβους ἀπολήγοντα, ἐν αὐτοῖς δὲ διέτρεχεν ὕδωρ πικρόν, ὅπερ εἰς τὰς φλόγας τοῦ πυρσοῦ ἐφαίνετο κινούμενον, ἀλληλοδιωκόμενον πότε εἰς κυλίνδρους, πότε εἰς σφαιρίδια χωριζόμενον καὶ φθάνον εἰς τὸ ἄκρον τοῦ κοσσύμβου ἔπιπτε κροτοῦν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ ὕδατος. Τοῦτο συνέβαινε τακτικῶς.

Ἐμείναμεν ἐνεοί, παρατηροῦντες τὰς παραδόξους ταύτας τοῦ σπηλαίου ὄψεις καὶ τὰς πρωτοτύπους καὶ θελκτικὰς τῆς φύσεως εἰκόνας, ἃς αὕτη ἀρέσκεται νὰ χαράσσῃ ἐκεῖ ὅπου δὲν δύναται νὰ εἰσχωρήσῃ ἡ τέχνη. Διὰ τίνα θεὸν ἢ διὰ τίνα νύμφην ὡκοδομήθη τὸ μυστηριῶδες τοῦτο καὶ φοβερὸν ἀνάκτορον; ταῦτα ἀνελογιζόμεθα ὅτε παρετηρήσαμεν ὅτι τὸ ὕδωρ εἶχεν ἀνέλθει καὶ εἶχεν ἀποκλείσει ἡμῖν σχεδὸν τὴν ἔξοδον· συγχρόνως ἠκούσαμεν τὸν μικρὸν τοῦ ὕδατος ψίφον αὐξάνοντα καὶ μεταβαλλόμενον αἴφνης εἰς θορυβώδη συναυλίαν, ὥσεὶ κύματα θλώμενα μεθ' ὁρμῆς ἐπὶ σπιλάδων, καὶ δὲν δυνάμεθα εἰμὴ νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἠκούσαμεν, καὶ ὠρυγὰς λύκων καὶ βρυχηθμοὺς λεόντων καὶ ὑλακὰς κυνῶν· διεκρίναμεν φωνὰς ἀνθρώπων, βλασφημίας, κατάρας· ἠκούσαμεν στενάζουσαν ψυχὴν καὶ ἄλλην ἐπικαλουμένην βοήθειαν...

Ὅτε μετὰ πολλοῦ κόπου ἀλληλοκρατούμενοι ἐξήλθομεν τοῦ σπηλαίου ἡ βοὴ ἤρχετο μέχρις ἡμῶν ἀσθενεστέρα κατά τι· παρετηρήσαμεν δὲ ὅτι τὸ ὕδωρ παφλάζον καὶ μεθ' ὁρμῆς ἀκατασχέτου, ὀγκούμενον ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτόν, ἐξήρχετο τῆς ὀπῆς ὡσεὶ στενοχωρούμενον ἐν τῷ σπηλαίῳ.

Περὶ τοῦ ὕδατος οἱ μὲν λέγουσιν ὅτι ἀναβλύζει ἐξ ἰδιαιτέρας πηγῆς, οἱ δὲ ὅτι εἶνε θαλάσσιον. Ἡμεῖς ἀσπαζόμεθα τὴν δευτέραν ἰδέαν διότι ἐκτὸς τοῦ ὅτι τὸ ὕδωρ εἶνε ὑφάλμυρον καὶ ἕνεκεν τῆς θειούχου καὶ θερμῆς τοῦ σπηλαίου καταστάσεως μεταβάλλεται, ἀλλὰ καὶ διότι τὸ ὕδωρ αὐξάνει ἐν τῷ σπηλαίῳ ὁπόταν πνέει σφοδρὸς ἄνεμος, ὠθῶν τὰ κύματα τῆς θαλάσσης ἐπὶ τοῦ βράχου. Ἡμεῖς ἐξελθόντες τσῦ λουτροῦ παρεπλεύσαμεν τὸν βράχον καὶ εἴδομεν εἰς ὃ μέρος ἐγίνετο ὁ θόρυβος, πέτρας ὀγκώδεις μὲ ὑπογείους κρύπτας καὶ στοάς, ὅπου τὸ ὕδωρ καὶ ἐν νηνεμίᾳ ἔτι εἰσχωροῦν θὰ παράγῃ θόρυβον βαρὺν καὶ τρομώδη.

Ἐντεῦθεν βεβαίως αἱ φωναὶ καὶ αἱ τυμπανοκρουσίαι τῶν *ξωτικῶν*.

Ἐν Λεχαινοῖς Ἰούνιος 1885.

ΑΝΔΡΕΑΣ Δ. Κ.

ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΑ

(ΑΝΑΓΚΗ ΔΥΟ ΕΤΙ ΤΗΛΕΓΡΑΦΙΚΩΝ ΣΤΑΘΜΩΝ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ).

Εἰς τὰς πόλεις τὰς ἐχούσας πληθυσμὸν ἀνώτερον τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων, ἢ ἔκτασιν ἀνάλογον πρὸς τοιοῦτον πληθυσμόν, πρέπει νὰ ὑπάρχωσι πλέον τοῦ ἑνὸς τηλεγραφικοὶ σταθμοί. Τοῦτο συντελεῖ εἰς τὴν εὐκολίαν τῶν ἀνταποκρινομένων κατοίκων καὶ εἰς τὴν αὔξησιν τῶν τηλεγραφικῶν εἰσπράξεων ὑπὲρ τοῦ δημοσίου.

Ἡ ἀνάγκη αὕτη κατεδείχθη πρό τινων ἐτῶν καὶ ἐν Ἀθήναις, ὧν ὁ μὲν πληθυσμός, κινητός τε καὶ μόνιμος, παρὰ τὰς γενομένας ἀτελεῖς ἀπαριθμήσεις, ἀνέρχεται βεβαίως εἰς 120 χιλιάδας, ἡ δὲ ἔκτασις εἶνε ἀνάλογος πρὸς 200,000.

Δύο ἔτι τοὐλάχιστον τηλεγραφικοὶ σταθμοί, ὁ μὲν περὶ τὴν πλατεῖαν τῆς Ὁμονοίας, ἢ ἐν τῷ χρηματιστηρίῳ, ὁ δὲ περὶ τὴν διασταύρωσιν τῶν ὁδῶν Ἑρμοῦ καὶ Αἰόλου, θεωροῦνται ἀναπόφευκτοι. Οἱ σταθμοὶ οὗτοι συγκοινωνοῦντες τηλεγραφικῶς μετὰ τοῦ Κεντρικοῦ τηλεγραφείου θέλουσιν εἶναι ἀνοικτοὶ ἀπὸ τῆς 8ης ὥρας π. μ. μέχρι τῆς μεσημβρίας καὶ ἀπὸ τῆς 2ας ὥρας μ. μ. μέχρι τῆς 7ης μ. μ. ἐξυπηρετούμενοι ἑκάτερος ὑφ' ἑνός, ἢ ἐν ἀνάγκῃ ὑπὸ δύο ὑπαλλήλων. Μανθάνομεν δ' ὅτι τὸ Χρηματιστήριον χορηγεῖ τῷ δημοσίῳ εὐρύχωρον δωμάτιον ἐκ τῶν τοῦ καταστήματός του πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον.

Εἶνε ἀποδεδειγμένον ἐκ τῆς πείρας, καὶ εὐνόητον ἐκ τῆς λογικῆς, ὅτι τὸ ἓν τρίτον τοὐλάχιστον τῶν ἀνταλλασσομένων τηλεγραφημάτων, εἶνε οὐχὶ τῆς ἀπολύτου ἀνάγκης, ἀλλ' ἀφορῶσιν εἰς συγχαρητήρια, καθυστερήσεις ἐπιστολῶν, εἰδήσεις περὶ ὑγείας, διελεύσεις ταξειδιωτῶν, χαιρετισμοὺς εὐθυμούντων, φιλοφρονήσεις, καὶ εἰς ἄλλα ἐπουσιωδέστερα ἀντικείμενα, αὐξάνονται δὲ ταῦτα κατὰ λόγον τοῦ προχείρου τοῦ τηλεγραφικοῦ γραφείου.

Ὡς εἴμεθα καλῶς πληροφορημένοι, αἱ εἰσπράξεις τοῦ ἐνταῦθα τηλεγραφείου, ηὐξήνθησαν *ἀμέσως* ὡς μετηνέχθη ἐκ τοῦ ἀποκέντρου παλαιοῦ, εἰς τὸ ὀλιγώτερον ἀπόκεντρον νέον κατάστημα κατὰ 20 %.

Εἰς πολλὰ μέρη ὑπάρχουσι πλέον τοῦ ἑνὸς τηλεγραφικοὶ σταθμοί, καὶ εἰς πόλεις ἐχούσας ὀλιγωτέρους τῶν 100 χιλιάδων κατοίκων.

Ἐν Παρισίοις ὑπάρχουσιν ἐκτὸς τοῦ Κεντρικοῦ τηλεγραφείου, καὶ τοῦ τηλεγραφείου τοῦ χρηματιστηρίου, 70 ἄλλοι τηλεγραφικοὶ σταθμοί, συγκοινωνοῦντες μετὰ τοῦ Κεντρικοῦ· οὕτως ἑκάστη συνοικία ἔχει τὸ τηλεγραφεῖόν της, εἰς ὃ οἱ κάτοικοι αὐτῆς, παραδίδουσι τὰ τηλεγραφήματά των, μεταβιβαζόμενα εἰς οἱονδήποτε μέρος τῆς Γαλλίας, καὶ τοῦ κόσμου ὅλου.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ, ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ

Αἱ ἐκδόσεις τῶν *Ἀπάντων* τοῦ Βίκτωρος Οὐγὼ ἀνέρχονται νῦν εἰς πέντε, ἐξ ὧν ἡ καλλίστη εἶνε ἡ εἰς μέγα σχῆμα ὑπὸ τῶν ἐκδοτῶν Hetzel καὶ Quantin ἐκδοθεῖσα, φέρει δ' ἐπὶ τοῦ ἐξωφύλλου διὰ χειρὸς τοῦ ποιητοῦ ne varietur, διότι πάντα τὰ ἔργα ἐπεθεωρήθησαν καὶ παρεβλήθησαν πρὸς τὰ χειρόγραφα τοῦ Βίκτωρος Οὐγώ, ἐκτὸς τούτου δὲ περιλαμβάνει καὶ νέα ποιήματα, ἢ ἀποσπάσματα καὶ μεταβολὰς μέγα ἐχούσας τὸ ἐνδιαφέρον. Ἄλλη ἀξία λόγου τῶν ἔργων τοῦ Οὐγὼ ἔκδοσις εἶνε ἡ πολυτελεστάτη ἥτις ἤρξατο κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν τρίτην ἐπετηρίδα τοῦ ποιητοῦ κοσμουμένη διὰ λαμπρῶν εἰκόνων.

Ἐκ τῶν περὶ Οὐγὼ γραφέντων ἔργων ἄριστον πάντων θεωρεῖται τὸ τοῦ ἐξόχου κριτικοῦ Παύλου δὲ Σαὶν Βικτώρ, οὗτινος ἐν καιρῷ μετεφράσαμεν ἐν τῇ «Ἑβδομάδι» τὸν Πρόλογον.

Ὑπὸ τὸν τίτλον ὁ *Βίκτωρ Οὐγὼ ἐνώπιον τῆς κοινῆς γνώμης* ἡ ἐπιτροπεία τοῦ Τύπου συνέλεξεν εἰς τόμον ἐπὶ τῷ αὐτῷ πάσας τάς, ἐν Γαλλίᾳ καὶ πανταχοῦ τοῦ κόσμου σχεδόν, ἐκδηλώσεις συμπαθείας καὶ λύπης ἐπὶ τῇ ἀσθενείᾳ, τῷ θανάτῳ καὶ τῇ κηδείᾳ τοῦ μεγάλου ποιητοῦ.

Ἐν τούτῳ περιλαμβάνεται καὶ τὸ συλλυπητήριον τῆς ἑλληνικῆς κυβερνήσεως καὶ τῶν ἐν Παρισίοις Ἑλλήνων σπουδαστῶν. Ἐν τέλει ἐπισυνάπτονται ὁλόκληρα ἄρθρα ἐφημερίδων παντὸς σχεδὸν τοῦ κόσμου, ἀποσπάσματα αὐτῶν, ἐκδηλοῦντα τὰς ἀπανταχοῦ ἐντυπώσεις τῆς κοινῆς γνώμης.

Μόνον ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ἐφημερίδων οὐδὲν μετηνέχθη εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, ἐν τῷ ὁποίῳ ἡ Ἑλλὰς παρίσταται ὡς μὴ ἔχουσα λαλιάν.

Τὰ ἑξῆς δημοτικὰ ᾄσματα ἀπεσταλησαν ἡμῖν, ἅτινα εὐχαρίστως δημοσιεύομεν ὡς προερχόμενα ἰδίως ἐκ Πελοποννήσου ἧς ὀλίγιστα δημώδη ᾄσματα εἶνε γνωστά·

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΟΥ ΜΑΪ

(Ὅταν ὁ πρὸς ὃν λέγεται ἦνε ἀρραβωνισμένος.)

Τώρα εἶνε Μάϊς κ' ἄνοιξι, τώρα εἶνε καλοκαῖρι
Τώρα ὁ νιὸς βουλήθηκε νὰ πάῃ 'ς τὴν καλή του
Καὶ τοῦ σεῖζη 'μίλησε καὶ τοῦ σεῖζη λέει
— Σεῖζη σέλωσ' τ' ἄλογο σελοκαλλίγωνέ το
«βέλτου τὰ πέταλα χρυσᾶ, καὶ τὰ καρφιὰ 'σημένια
«καὶ τὰ καλλιγοσφύρια του χρυσᾶ, μαλαματένια'
«βάλε τὴ σέλα τὴ χρυσὴ καὶ τὴ μαλαματένια
«βάλε καὶ τὰ σκαλόλοορα τὰ φλωροκεπνισμένα...»
"Ἀρχοντες παρατέχουντε νὰ καβαλίκ' ἀφέντης
Νὰ τόνε συνεβγάλουνε νὰ πάῃ 'ς τὴν καλή του
Χόρευε μάϊ μ' χόρευε καθὼς χορεύεις πάντα
Καθὼς χορεύουν ἡ ξανθαῖς καὶ τ' ἄξια παλλη-
[κάρια.

("Οταν ἦνε μεγάλο ἀρχοντικό.)

Σὲ τοῦτ' τὰ σπίτια τὰ ψηλὰ τὰ διπλοπατωμένα
Πῶχουν τῆς κόρτες τους χρυσὲς τσ' αὐλές τους
[μαρμαρένιες
ποῦ κοσκινᾶνε τὸ φλωρὶ καὶ πέφτει τὸ λογάρι
Καὶ τ' ἀποκοσκινίδια του τὰ δίνουνε τοῦ μάη.
"Ἀπλωσε τὴ σακούλα σου τὴν ὠρηξομπλιασμένη
'Οποῦ τὴν ἐξομπλιάζανε τριὰ πάρθενα κορίτσια
'Η Μάρω ἀπ τὰ Γιάννινα κ' ἡ Μάρω ἀπ' τὴν
["Αρτα
Κ' ἡ 'Αλεξάντρα γιῶμορφη τὸν οὐρανὸ μὲ τ' ἄ-
[στρα..
Χόρευε μάη μ' χόρευε καθὼς χορεύεις πάντα
Καθὼς χορεύουν ἡ ξανθαῖς καὶ τάξια παλληκά-
[ρια.

("Οταν ἦνε νιόγαμπρος)

Σὲ μιὰ βασιλικιαπιδιὰ σὲ λεῖμονιὰ ποῦ κάτου
'Εκεῖ κάθετ' ὁ νιούσικος μὲ τὴν καλή τ' ἀντάμα
'Σ τὸ γόνα του τὴν κάθισε 'ς τὰ μάτια τὴν τη-
[ράει
—Κόρη μ' γιατ' εἶσαι ἄσκημη, κόρη μ' γιατ' εἶσαι
[μαύρη;
—Πῶς μοῦ τὸ λές, ἀφέντη μου, πῶς μοῦ τὸ λές,
[καλέ μου
«Ἐγὼ δὲν εἶμαι ἄσκημη, ἐγὼ δὲν εἶμαι μαύρη
«Πάρε μου ροῦχα κάμουφα καὶ 'λόχρυσο ζουνάρι
«Παπούτσα ὁλοκρέμεζα νὰ σούρνω τὸ κλαμάρι'
«Νὰ κάμω νιοὺς νὰ τρελλαθοῦν καὶ γέρους νὰ
[πλαντάξουν
«Νὰ κάμω 'καὶ ἕναν παπᾶ νὰ 'βγῇ ἀπ' τὴ λειτρου-
[γιά τον
«Νὰ κάμω ἕνα ῥηγόπουλο νὰ βγῇ ἀπ' τὴ φρεγάδα..
Χόρευε μάη μ' χόρευε καθὼς χορεύεις πάντα
Καθὼς χορεύουν ἡ ξανθαῖς καὶ τάξια παλληκάρια.

ΤΟΥ ΚΙΑΜΙΛ-ΜΠΕΗ

(8 Ἰουλίου 1821).

Κλείσαν τὰ κάστρα κλείσανε, κ' εἶσαν καὶ τὰ δερβένια
Κλείσαν καὶ τὸν Κιαμὶλ-μπεη, τὸν Κοῦρινὸν τὸ Μπέη
ποῦ ἦταν κορῶνα 'ς τὸ Μωριά, λελοῦδι μεσ' τὴν Πόλι.
τὰ γράμματα πᾶν' κ' ἔρχουνται 'ς τὴ νένε του 'ς τὴν
[Κόθρο
—"Αν ἔχεις γρόσα χῶσετα καὶ βίγτα 'ς τὰ πηγάδια
—Δὲ μὲ πικραίνουν τάσπρα σου μέτε καὶ τὰ φλω-
[ριά σου
παρ' μὲ πικραίνει ἡ σκλαβιὰ ποῦ ἔχεις νὰ τραβίξῃς,
Καὶ 'ς τὰ μπεντένια κάθουντ' καὶ τοὺς κάμπους ἀγνάν-
[τεύουν
βλέπουν ἀσκέρια κ' ἔρχουνται κ' ἀσκέρια ῥοβολᾶνε
βλέπουν καὶ τὸν Κιαμὶλ-μπεη μὲ τάτι του καβάλα
— Χαρῆτε χῶραις καὶ χωριά, χῶραις καὶ βιλαέτια
Γιατ' ἔρχετ' ὁ Κιαμὶλ-μπεης μὲ τάτι του καβάλα!...
Βλέπουν μπαϊράκια κόκκινα μὰ 'χουν σταυρὸ 'ς τὴ
[μέση...
—Δὲν εἶν' μαχαῖρι νὰ σφαγῶ ποτάμ' νὰ πᾶ' νὰ πέσω;
—Γιατί, κυρὰ μου, νὰ σφαγῆς νὰ πέσῃς νὰ πεθάνῃς;
Φλωριὰ νἔχεις καὶ 'ξόδευτα, γρόσα μὴν τὰ λυπᾶσαι.
— Φλωριὰ δὲ θέλουν γι' "Ελληνες γρόσια γιὰ νὰ
[τοὺς δώσω
Μόν' θέλουν τὴν πατρίδα τους νὰ τὴν ἐλευθερώσουν
'Οποῦ 'σαν σκλάβοι 'ς τὴν Τουρκιὰ τρακόσα τόσα
[χρόνια.

ΤΟΥ ΔΕΛΗΓΙΩΡΓΗ

Σ' οὖλον τὸν κόσμο ξαστεριὰ σ' οὖλον τὸν κόσμον
[ἥλιος
Στὰ ῥιζοβούνια τ' Ὠλονοῦ κατάχνια καὶ ἀντάρα
Κἄνεις οἰκεῖα μπαλεύουνε κἄνε γκρεμνοὶ γκρεμνιοῦνται
Μήτε στοιχειὰ μπαλεύουνε μήτε γκρεμνοὶ γκρε-
[μνιοῦνται.
Τὸν Δεληγιώργη κλείσανε οἱ σκύλοι ν' οἱ Λαλαῖοι
Δὲν ἦσαν τόσο λιγοστοὶ μόν' χίλοι πενταπόσοι
Κ' ὁ Δεληγιώργης μοναχὸς μὲ δώδεκα νομάτους
Χασκν—Φῶς τοῦ 'φώναξεν ἀπὸ τὸ μετερίζι
—"Ἐβγα Γιωργὴ προσκύνησε καὶ ῥίξε τ' ἁρματά σου

νὰ σοῦ χαρίσω τὴ ζωὴ καὶ βλάμη νὰ σὲ κάμω
—Ἐγὼ δὲν εἶμαι νιόνυφη νὰ 'ὀγῶ νὰ προσκυνήσω
Ἐγὼ 'μ' ὁ Γιώργης τῆς Γιαννιᾶς, τοῦ πρώτου κα-
[τετάνιου
Ποῦ βάσταγε τὸν πόλεμο πέντε καὶ ἕξη 'μέρες
Θὲ νὰ τόνε βαστῶ κ' ἐγὼ τόρα δυὸ-τρεῖς ἡμέρες
'οτε νἄρθῃ τὸ μεντάτι μου κ' ἐμένα ἡ συντροφιά μου.
Μικρὸ παιδὶ τοῦ φώναζεν ἀπὸ 'ψηλὴ ραχοῦλα
—"Ἐβγα Γιωργὴ προσκύνησε καὶ ρίξε πᾶρματά σου
Γιατ' οἱ Λαλαῖοι τὰ σκυλιὰ σοῦ πήρανε τῆς πλάτες.
Μιὰ μπαταρχὰ τοῦ 'δώκανε ἀνάμεσα 'ς τῆς πλάτες
Τ' ἀχεῖλ' τ' αἷμα γιόμισαν, ἡ μότη του φαρμάκι
Κ' ἡ γλῶσσα τ' ἐκιλάϊδαγε σὰν τὸ χηλιδονάκι:
—Νᾶχα πουλάκι νἀστελνα 'ς τὸν Ὠλονὸ στὰ γιόνια
Ὁποῦ εἶνε οἱ κλέφτες οἱ πολλοὶ οἱ Κολοκοτρωναῖοι
Μτελτά 'ρθῃ τὸ μεντάτι μου κ' ἐμένα ἡ συντροφιά μου.

— Διακοπεισῶν τῶν ἐν Βοιωτίᾳ ὑπὸ τῆς Γαλλικῆς σχολῆς ἐνεργουμένων ἀνασκαφῶν, ἐκομίσθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Κυβερνήσεως κ. Π. Καστρωμένου φιλολόγου, τὰ τελευταῖα εὑρήματα, ἤτοι τὸ ὡραῖον χαλκοῦν ἀρχαϊκὸν ἄγαλμα Ἀπόλλωνος, σπουδαιότατον, ὡς λέγεται, διὰ τὴν ἱστορίαν τῆς τέχνης, ἡ μαρμαρίνη κεφαλὴ ἐπίσης Ἀπόλλωνος καὶ τὸ κατώτατον μέρος μεγάλου ἀγάλματος, ἐκ πώρου λίθου, ἀρχαιοτάτου, ἐφ' οὗ σώζεται καὶ ἐπιγραφὴ βουστροφηδὸν γεγραμμένη.

— Ἐν Πειραιεῖ παρὰ τὰς Ἁλὰς καὶ ἐντὸς τάφων ἀρχαίων εὑρέθη Δέων μαρμάρινος φυσικοῦ μεγέθους, κατὰ τὰς ὑπὸ τὴν ἐπιτήρησιν τοῦ φιλομούσου κ. Ἀλ. Μελετοπούλου ἐνεργουμένας ἀνασκαφάς.

— Ἐξεδόθη ὑπὸ τοῦ κ. Ἀνέστη Κωνσταντινίδου τὸ Α' τεῦχος τῆς ὑπ' αὐτοῦ φιλοπονηθείσης Ἑλληνικῆς Χριστοματθείας συμφώνως πρὸς τὸ τελευταῖον πρόγραμμα τοῦ ἐπὶ τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως ὑπουργείου. Τὸ βιβλίον, καλλιτεχνικώτατα ἐκτετυπωμένον καὶ ἐξ 7 τυπογραφικῶν συγκείμενον φύλλων τιμᾶται μόνον ἀντὶ λεπτῶν 90 καὶ διὰ τοὺς διδασκάλους καὶ βιβλιοπώλας 35!...

ΠΑΡΕΚΒΑΣΕΙΣ

[Ἡ κατάργησις τῶν «Παρεκβάσεων», καὶ ὁ ψάλτης τῆς Μητροπόλεως. Οἱ συνάδελφοι τῶν συνταξιούχων. Ἡ συμβουλὴ τοῦ κ. Παράσχου. Ὁ Σατανᾶς κληρονόμος μου. Πόνοι τοῦ ἀποχωρισμοῦ. Ἡ νέα Πηνελόπη. Τέλος καὶ τῷ Θεῷ δόξα.]

Κυρίαι καὶ κύριοι, ὅταν μάθητε, ὅτι αἱ σημεριναὶ *Παρεκβάσεις* μου, εἶνε αἱ τελευταῖαι, καὶ ὅτι ἀπεφάσισα νὰ τὰς καταργήσω πλέον διὰ νὰ γίνω ψάλτης τῆς Μητροπόλεως, ὅταν τὸ μάθητε αὐτό, σᾶς παρακαλῶ νὰ τὸ πιστεύσητε, διότι εἶνε ἡ ἀλήθεια καὶ μόνη ἡ ἀλήθεια.

— Καλὲ τί λέγεις; ψάλτης τῆς Μητροπόλεως;

— Μάλιστα· καὶ νὰ μὴν παραξενευθῆτε ποσῶς. Θέτω δὲ σήμερον τὴν τελευταίαν τελείαν τῶν παρεκβάσεών μου, διότι αἱ ἐλαφρότητες, εἰς ἃς μὲ παρασύρουσι, θὰ ἀπᾷδωσι βεβαίως πρὸς τὴν βαρύτητα τοῦ νέου μου ὑπουργήματος·

*

Μὰ τοὺς δώδεκα Ἀποστόλους τῶν ὁποίων τὴν *σύνταξιν* ἑορτάζομεν σήμερον, καθ' ἃ γράφει ἡμερολόγιόν τι, ἵνα συγχίσῃ, φαίνεται, τοὺς ἀτυχεῖς συνταξιούχους διὰ τοὺς νέους συναδέλφους των, καὶ ἵνα ἀναγκάσῃ τοὺς θιασάρχας, ν' ἀποστείλωσι *διαρκῆ εἰσιτήρια*: Πρὸς τὴν σύνταξιν τῶν *12 Ἀποστόλων* μὰ τοὺς Ἁγίους Ἀναργύρους, οἵτινες καίπερ ἑορτάζοντες αὔριον, δὲν ἔχουσιν αὐτοὶ ἐλπίδα *συντάξεως*, οὐδ' ἕνεκα τυπογραφικοῦ τινος παραπτώματος, σᾶς εἶπον τὴν ἀλήθειαν. Αὕτη ἡ ἡμέρα, ἣν ἐποίησεν ὁ κύριος, εἶνε ἡ τελευταία ἡμέρα τῶν παρεκβάσεών μου καὶ ἐκεῖναι μὲν ἀποθνήσκουσιν ἐκ βιαίου θανάτου, προερχομένου ἐκ διαφόρων αἰτιῶν, ἐγὼ δέ.... γίνομαι ψάλτης.

*

Ἐπειδὴ δὲ τὴν νέαν μου θέσιν δὲν τὴν ὀφείλω εἰς τὴν κυβέρνησιν οὐδ' ἐγὼ φοβοῦμαι νὰ τὴν ἀπολέσω, ἐν περιπτώσει ὑπουργικῆς μεταβολῆς, οὐδὲ σεῖς θὰ ἔχητε τὸν φόβον—ἂν παυθῶ καμμίαν φοράν,—νὰ μὲ ἰδῆτε *ἀναλαμβάνοντα πάλιν* τὴν σύνταξιν τῶν *Παρεκβάσεων*, κατὰ τὴν συνήθειαν τῶν παυομένων πολιτικῶν ἀρθρογράφων.

*

— Ἀλλὰ τέλος πάντων ποία εἶνε ἡ κυρία αἰτία τῆς καταργήσεως;

— Ἡ ποίησις· καὶ ἰδοὺ ἡ ἀπόδειξις. Τὴν ἐπιγραφὴν ταύτην ἐδανείσθημεν κατ' ἀρχὰς ἐκ τῆς Ποιητικῆς, διότι μόνον εἰς αὐτὴν ἐπιτρέπονται—οὔτω βαπτισθεῖσαι — αἱ ἀποπλανήσεις τοῦ ποιητοῦ εἰς ἄλλας ὑποθέσεις, ἢ χάριν ποικιλίας, ἢ ἕνεκεν πτωχίας τοῦ κυρίου θέματος. Ἀλλ' αὐτὴ πάλιν ἡ ποίησις, ἦλθε νὰ κόψῃ τὸ νῆμα διὰ τοῦ ποιητοῦ κ. Παράσχου.

Πρό τινων ἡμερῶν ἐπεσκέφθην ἕνα φίλον μου. Ἐπὶ τῆς τραπέζης του εἶδον ἀνοικτὸν βιβλίον.

— Τί ἀναγινώσκεις; τὸν ἐρωτῶ.

— Τὰς *Παρεκβάσεις* σου! μοὶ λέγει. μειδιῶν.

— Ψεύματα λέγεις, αὐτὸ εἶνε ποίημα.

— «Ἀλλ' ἡ ἀδολεσχία σου, κατέστη φορτική» μοὶ ἀπήντησεν, ἀναγινώσκων ἕνα στίχον.

— Τί λέγεις;

— «Τὰς παρεκβάσεις, ἄφες τας δι' ὄνομα Θεοῦ, Εἰπέ, ὅτι κανοναρχοῦν, τῆς Μούσης σου τὰ χείλη, ὡς ψάλτης Μητροπόλεως, ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ.»

προσέθηκεν ἐξακολουθῶν τὴν ἀνάγνωσιν.

Ἔκυψα καὶ εἶδον ὅτι ὁ φίλος μου ἀνεγίνωσκε τὸν *Ἀλφρέδον* τοῦ κ. Παράσχου...

*

Οὕτω λοιπόν; Δι' ἐμὲ ἐγράφησαν οἱ στίχοι οὗτοι, καὶ ἐπροφήτευσεν ὁ προσφιλὴς ποιητὴς ὅτι ἐλεύσεται ἡμέρα καθ' ἣν ἡ λύρα του,

«Εἰν' ὡς τὸ ξίφος ἰσχυρὸν τοῦ ποιητοῦ ἡ λύρα»

θὰ ἀποκεφαλίσῃ τὰς παρεκβάσεις μου διὰ νὰ σώσῃ τοὺς ἀναγνώστας μου ἀπὸ τὴν φορτικὴν ἀδολεσχίαν των;

Ἢ μὴ ἐγὼ ἐζήτουν αἰτίαν;

Ἀγνοῶ.

Ἀλλὰ τόσην ἐντύπωσιν μοὶ προξένησαν οἱ στίχοι ἐκεῖνοι, ὥστε παρευθὺς συνέλαβον τὴν *μοιραίαν ἀπόφασιν*— ὡς λέγουσιν αἱ ἐφημερίδες διὰ τοὺς αὐτοκτονοῦντας— νὰ πραγματοποιήσω τὴν συμβουλὴν τοῦ προσφιλοῦς ποιητοῦ.

Καὶ ἔκτοτε .... ἐπιδιώκω τὴν θέσιν τοῦ ψάλτου... διὰ νὰ λέγω, ὅτι κανοναρχοῦν τῆς Μούσης μου τὰ χείλη, χωρὶς νὰ ἔχω κανενὸς παράπονον!

*

Τοιαύτη ἡ ἐπιρροὴ τῆς ποιήσεως .... Ἀλλ' ἰδίως ἐπέδρασεν ἐπ' ἐμοῦ διότι, τότε ἀκριβῶς, ἐζήτουν θέμα κατάλληλον διὰ τὴν σήμερον. Καὶ εἶνε μὲν ἀληθές, ὅτι ἐπὶ τόσον καιρὸν δὲν ἐφάνην ποσῶς δύσκολος περὶ τὴν ἐκλογὴν θέματος, ὅπως καὶ τινες γαμβροί, περὶ τὴν ἐκλογὴν προικοφόρου συμβίας, ἀλλά, θὰ τὰς ἐβαρύνθητε πιστεύω καὶ σεῖς, ὅπως καὶ ἐγώ, αὐτὰς τὰς «Παρεκβάσεις» ἢ μᾶλλον τὰς «Παραβιάσεις» ὅπως ὀρθῶς ἔσφαλε τυπογράφος τις. Ἄλλως τε ὑπάρχει καὶ ἄλλη τις αἰτία, ἐπίσης σοβαρὰ καὶ πιστεύω, ὅτι θὰ μὲ δικαιώσητε ἅπαξ ἔτι.

Ἐν Βόλῳ ἐκδίδεται ἐφημερὶς καλουμένη *Σαταρᾶς*. Μεθ' ὅλην τὴν πρὸς τοὺς συναδέλφους ὀφειλομένην ἀβρότητα, αὐτὸς ὁ διάβολος, μᾶς ἔπῃρε τὴν ἐπιγραφὴν «Παρεκβάσεις» καὶ γράφει ἐν αὐταῖς φοβερώτατα καὶ σατανικώτατα πράγματα.

*

Τώρα τί νὰ κάμωμεν; Τὴν αὐτὴν ἐργασίαν μὲ τὸν Σατανᾶν; Αὐτὸ δὲν εἶνε καλὴ σύστασις δι' ἕνα ὑποψήφιον ἱεροψάλτην.

Ἀφίνομεν λοιπὸν εἰς αὐτόν, ὡς κληρονομίαν, τὰς *Παρεκβάσεις*, καὶ μὰ τὴν οὐράν του, πρέπει νὰ μᾶς τὸ πληρώσῃ μίαν ἡμέραν, ἂν τύχῃ νὰ τεθῶμεν ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του.

Τὸ κακὸν εἶνε ὅτι *ἔβαλε χέρι* εἰς τὴν κληρονομίαν πρὸ τῆς ὥρας, ὅπως πράττουσιν ἰδίως οἱ ἀνεψιοί.

Ὕπαγε ὀπίσω μου *Σαταρᾶ!*

*

Ποῦ αἰσθάνεσαι περισσότερους πόνους; ἠρώτα ποτὲ ἰατρός τις ἕνα ψευδοάρρωστον στρατιώτην.

— Εἰς τὸ τάγμα, ἰατρέ μου!

Ἐὰν ἠρωτῶμην καὶ ἐγώ, θὰ ἀπήντων·

— Εἰς τὸ γράψιμο, φίλοι μου. Τοῦτο βεβαίως προέρχεται ἐκ τῆς σκληρᾶς ἰδέας τοῦ ἀποχωρισμοῦ· καὶ ἐλπίζω νὰ εἶνε περαστικόν.

*

Ἀγαθὸς σύζυγος ἀπεχαιρέτα τὸ ἡμισύ του, ἀναχωρῶν διὰ μακρὸν ταξείδιον.

Μετὰ τὰ δάκρυα καὶ τοὺς ἀσπασμοὺς— τοὺς ὁποίους σᾶς παρακαλῶ νὰ δεχθῆτε καὶ ἐκ μέρους μου— ὁ σύζυγος κύπτει εἰς τὸ οὖς τῆς προσφιλοῦς του, καὶ τῇ λέγει.

— Μὴ λησμονήσῃς ποτέ, ὅτι μοὶ ὑπεσχέθης ἀγάπην καὶ πίστιν αἰωνίαν. Αὐτὸ νὰ τὸ ἐνθυμεῖσαι πάντοτε!

— Ναί! ἀπήντησε δακρύουσα ἡ νέα Πηνελόπη, καὶ ἐξαγαγοῦσα τὸ μαντήλιόν της... ἔδεσεν ἕνα κόμβον εἰς τὴν γωνίαν του.

*

Τὸ αὐτὸ πράττων καὶ ἐγὼ σήμερον δένω ὄχι ἕνα, ἀλλὰ πέντε κόμβους, διὰ νὰ ἐνθυμοῦμαι, ὅτι ὀφείλω πίστιν αἰωνίαν εἰς τοὺς ἀγαθοὺς ἀναγνώστας μου, τοὺς ὁποίους παρακαλῶ, ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ ταύτῃ, νὰ δεχθῶσι τὴν διαβεβαίωσιν, τῆς ἐξαιρέτου πρὸς αὐτοὺς ὑπολήψεώς μου.

Ἰμδ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΤΩΝ ΜΑΛΛΙΝΩΝ ΥΦΑΣΜΑΤΩΝ

ΕΝ ΓΑΛΛΙΑ [1]

[«Τέχνας καὶ βιομηχανίαν! ὄχι ὅλοι γράμματα καὶ ἐπιστήμας» συνείθιζε νὰ λέγῃ ὁ γέρων Γεννάδιος, ὁ πατὴρ ἐκείνος καὶ διδάσκαλος τῆς Πατρίδος. Καὶ ἀληθῶς, ἡ πληθώρα τῶν ἐπιστημόνων καὶ γραμματισμένων, καὶ τούτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἡμιμαθῶν, καὶ ἡ ἔλλειψις τεχνῶν καὶ βιομηχανίας, ὑπῆρξε μία τῶν ἀσθενειῶν τοῦ ἔθνους ἡμῶν. Τοῦτο ἔφερε τὴν πληθὺν τῶν ἀργῶν καὶ κηφήνων, τὴν ἐθνικὴν πενίαν, τὴν στεῖρευσιν τῶν ἐθνικῶν πόρων, τὴν μανίαν τῆς ὑπαλληλίας, καὶ αὕτη τὴν πολιτικὴν καχεξίαν καὶ διαφθοράν.

Κάκιστον σύμπτωμα εἶνε, ὅτι ἅπαντες σχεδὸν οἱεῖς τὴν Ἑσπερίαν μεταβαίνοντες νέοι σπουδάζουσιν ἐπιςήμας, καὶ πολλοὶ αὐτῶν ὄχι πρὸς σβέσιν τῆς ἐπιςημονικῆς δίψης των ἢ ἕνεκεν ἔρωτος πρὸς εὕρεσιν τῆς ἐπιστημονικῆς ἀληθείας, ἀλλὰ πρὸς εὔκολον ἀπόκτησιν δημοσίας θέσεως μετὰ τὴν ἐπάνοδόν των ἢ πρὸς βιοπορισμόν. Ὀλίγοι δὲ ἢ πάνυ ὀλίγοι πηγαίνουσιν εἰς τὴν Εὐρώπην πρὸς σπουδὴν βιομηχανίας, δι' ἧς θὰ αὐξήσωσιν οἱ πόροι τοῦ Ἔθνους, θὰ τρέφωνται ἐν ἀνεξαρτησίᾳ χιλιάδες πολιτῶν, καὶ ἑκατομμύρια τοῦ πτωχοῦ τούτου Ἔθνους κατ' ἔτος ἐξοδευόμενα εἰς τὴν Ἑσπερίαν πρὸς ἀγορὰν διαφόρων βιομηχανημάτων, θὰ μένωσιν εἰς τὸν τόπον καὶ θὰ συντηρῶσι τὸν πλοῦτον καὶ τὴν δύναμιν αὐτοῦ.

Ἀναλογιζόμενός τις, πόσα ἑκατομμύρια ἐξοδευσε μέχρι τοῦδε ἡ Πατρὶς ἡμῶν διὰ νὰ ἐνδύσῃ τὸν στρατόν, καὶ πόσος πλοῦτος θὰ ἔμενεν εἰς τὸν τόπον, ἐὰν ἀπ' ἀρχῆς ἐφρόντιζεν ἡ Βασαροκρατία νὰ ἀναπτύξῃ καὶ ἐμψυχώσῃ τὴν μικρὰν ἐγχώριον κατασκευὴν τῶν τσοχῶν μας, ἐνδύουσα τὸν στρατὸν διὰ τοῦ ἐγχωρίου σκουτιοῦ, πόσαι χιλιάδες ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν θὰ εἰργάζοντο, πόσαι ἑκατοντάδας θεσθηρῶν ὀλιγώτερον θὰ εἴχομεν, θὰ φρίξῃ διὰ τὴν ἐξ ἀρχῆς ἀπρονοησίαν καὶ ἀπονίαν τῶν Κυβερνήσεών μας. Τοῦτο θὰ ἦτο σπουδαῖον θέμα συζητήσεως ἐν τῇ Βουλῇ. Καὶ σήμερον δὲ καιρὸς εἶνε νὰ παύσῃ ἡ ἀφαίμαξις αὕτη τῆς πτωχῆς καὶ ἀναιμικῆς Ἑλλάδος. Εὐεργέται τῆς Πατρίδος θὰ εἶνε οἱ εὔποροι πολῖται, οἵτινες θὰ στέλλωσι τὰ τέκνα των εἰς τὴν Ἑσπερίαν νὰ σπουδάσωσιν ὡς ἁπλοῖ ἐργάται βιομηχανίας καὶ συστήσωσι βιομηχανικὰ καταστήματα ἐν Ἑλλάδι. Ἡ ἐπιτυχία τῶν πρώτων θὰ ἐνθαρρύνῃ καὶ τοὺς ἄλλους νὰ σπουδάσωσιν ἄλλας τέχνας καὶ βιομηχανίας. Οὕτω ἡ Πατρὶς μας, ἥτις μένει στάσιμος, ἄτεχνος καὶ καχεκτική, θὰ ἀρχίσῃ ἐργαζομένη, τρεφομένη, καὶ ἐνδυναμουμένη ἡ πλουτοῦσα.

Κατ' ἐξαίρεσιν εὐοίωνον ὁ συμπολίτης ἡμῶν κ. Σπ. Πυρρῆς, ἀπέστειλε τοὺς δύο υἱούς αὐτοῦ εἰς Γαλλίαν ὅπως σπουδάσωσι τὴν κατασκευὴν τῶν τσοχῶν καὶ τὴν φαντικήν, διὰ νὰ ἱδρύσωσιν, ἐπιστρέψαντες ἐνταῦθα, καταστήματα τῶν τεχνῶν τούτων.

Ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν τοῦ κ. Πυρρῆ, μὴ ἀρκούμενος νὰ σπουδάσῃ πρακτικῶς τὴν κατασκευὴν τῶν τσοχῶν, σπουδάζει καὶ θεωρητικῶς, ὅθεν πρὸς ἐνθάρρυνσιν τῶν σπουδῶν του δημοσιεύομεν τὰς ἀπαρχὰς αὐτοῦ ταύτας.]

Ἐκ τῶν ἰνωδῶν ὑλῶν πρώτας μετεχειρίσθησαν οἱ ἄνθρωποι πρὸς κλώσιμον τὰ ἔριαι καὶ τὸ λῖνον. Συζητεῖται δὲ ὑπὸ τῶν περὶ τὰ τοιαῦτα δεινῶν ποῖον ἐκ τῶν δύο, τα ἔριαι ἢ τὸ λῖνον, κατὰ πρῶτον ἐκλώσθη.

Ἀφίνων κατὰ μέρος τὴν περὶ τούτου συζήτησιν, θὰ διηγηθῶ ἐν συντόμῳ, πῶς προήχθη ἐν ἀρχῇ καὶ πῶς ἔφθασεν εἰς τὴν σημερινὴν αὐτῆς τελειότητα ἡ βιομηχανία αὕτη.

Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη ἱστορεῖ, ὅτι οἱ Αἰγύπτιοι ἐδιδάχθησαν παρὰ τῶν Ἰουδαίων κατὰ τὴν αἰχμαλωσίαν τούτων ἐν Αἰγύπτῳ τὴν νηματουργίαν καὶ τὴν ὑφαντικήν, καὶ ὅτι ἔκειρον τὰ ποίμνια αὐτῶν δίς τοῦ ἔτους.

Οἱ δ' ἀρχαῖοι ἡμῶν προπάτορες τοσοῦτον ἐπεμελοῦντο τῶν ποιμνίων, καὶ εἰς τοσαύτην τελειότητα ἤγαγον τὴν κτηνοτροφίαν, ὥστε ἐν πολλαῖς χώραις τῆς Ἑλλάδος ἐνέδυον τὸ ποίμνιον, ἵνα διατηρήσωσιν ἀπρόσβλητον τὴν ὡραιότητα καὶ στιλπνότητα τῶν μαλλίων. Πλήρη λαμπρῶν ποιμνίων ἦσαν τὸ πάλαι τὰ λιπαρὰ καὶ δροσερὰ λιβάδια τῆς πατρίδος ἡμῶν.

Οὐδὲν ἧττον καὶ οἱ Ῥωμαῖοι ἐφρόντιζον περὶ τῶν ποιμνίων, τὴν δὲ ἀνάπτυξιν αὐτῶν μαρτυρεῖ καὶ τὸ ἱστορούμενον, ὅτι εἷς τῶν αὐλικῶν τοῦ αὐτοκράτορος Αὐγούστου ἐκληροδότησεν αὐτῷ σὺν ἄλλοις καὶ ποίμνιον 200,000 προβάτων. Τὴν τελειότητα τῶν τότε ὑφασμάτων ἀποδεικνύει ἡ μυθώδης ὄντως ἀξία τῶν ἐκλεκτῶν ἐρίων, ὧν τὰ χρησιμεύοντα εἰς τὰς τηβέννους τῶν συγκλητικῶν ἐτιμῶντο 90 φράγκων ἀνὰ λίτραν, τὰ δὲ ἐκ Τύρου πορφυροβαφῆ 850—900 φράγκων.

Οἱ Γότθοι, ὡς πάντες οἱ ἀρχαῖοι λαοὶ καὶ σήμερον δὲ οἱ μὴ ἔχοντες βιομηχανίαν ἀνεπτυγμένην, ἔκλωθον καὶ ὕφαινον τὰ ἀναγκαιοῦντα αὐτοῖς ἐνδύματα, μᾶλλον ἢ βαμβακερὰ, κατ' οἶκον ὄχι μόνον δ' αἱ γυναῖκες καὶ θυγατέρες τῶν γεωργῶν καὶ πενήντων, ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν βασιλέων καὶ μεγιστάνων, διότι ἡ ἐργασία αὕτη ἐθεωρεῖτο ἡ μάλιστα τιμῶσα τὰς γυναῖκας.

Καὶ σήμερον δὲ ἐν Γαλλίᾳ, ὡς καὶ παρ' ἡμῖν ἐν τοῖς μικροῖς χωρίοις, κατασκευάζονται κατ' οἶκον πάντα τὰ ἀναγκαῖα ἐνδύματα. Τῶν χωρίων τούτων ὅσα ἀνέπτυξαν περισσότερον τὴν οἰκογενειακὴν οὕτως εἰπεῖν βιομηχανίαν ταύτην μικρὰ ὄντα καὶ ἀσήμαντα κατὰ πρῶτον ἐμεγαλύνθησαν καὶ κατέστησαν σήμερον οἱ πυρῆνες τῶν ἐν Γαλλίᾳ μεγάλων κέντρων τῆς βιομηχανίας τῶν ἐρίων.

Πρῶτοι δὲ λαοὶ ἐν Εὐρώπῃ ἔχοντες πολυάριθμα καὶ καλὰ ποίμνια καὶ κατασκευάζοντες τὰ κάλλιστα μάλλινα ὑφάσματα ὑπῆρξαν οἱ Ἄγγλοι καὶ οἱ Ἱσπανοί.

Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ μέχρις Ἑρρίκου τοῦ Δ' οὐδὲν ἀναφέρεται περὶ τῆς βιομηχανίας ταύτης. Μόνον τὴν κτηνοτροφίαν καὶ τὴν γεωργίαν, οὐχὶ τὴν βιομηχανίαν, ἐπροστάτευσεν ὁ βασιλεὺς ἐκεῖνος, καὶ ὁ φρόνιμος καὶ ἐνάρετος αὐτοῦ ὑπουργὸς Σουλῆς.

Οἱ Ὀλλανδοί, πρωτεύοντες τότε εἰς τὴν ναυτιλίαν καὶ εἰς τὸ ἐμπόριον, ἐπρώτευον καὶ εἰς τὴν βιομηχανίαν· τὰ δὲ ὑφάσματα αὐτῶν ἦσαν τὰ ὡραιότατα καὶ πολυτιμότατα πάντων. Μετά τινα εἰρήνην, πρὸς τὸν μεγαλόφρονα βασιλέα τῆς Γαλλίας Λουδοβίκον τὸν ΙΔ', μεταξὺ ἄλλων δώρων προσέφερον αὐτῷ ὡς πρωτοφανὲς πρᾶγμα, περικνημίδας πλεκτάς, ἐνῷ ἕως τότε οἱ ἄνθρωποι ἐφόρουν ἐρραμένας ἐκ πανίου. Ὁ μεγαλοφυὴς ὑπουργὸς τοῦ Λουδοβίκου Κολβέρτος, ὁ πατὴρ τῆς βιομηχανίας τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς ναυτιλίας τῆς Γαλλίας, ἀπεφάσισε ν' ἀφαιρέσῃ τοὺς Ὀλλανδοὺς τὸ μονοπώλιον τῆς βιομηχανίας ταύτης. Προσεκάλεσεν εἰς Γαλλίαν τὸν Ὀλλανδὸν ὑφάντην Van Robais, ἀπένειμεν αὐτῷ προνόμια ἐπὶ προνομίοις, κατέστησε μονοπώλιον αὐτοῦ τὴν τῶν ἐρίων νηματουργίαν, καὶ ἀπηγόρευσε τὴν ἀνίδρυσιν ὁμοίου ἐργοστασίου μέχρις ἀποστάσεως 30 λευγῶν ἀπὸ τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Van Robais.

Ἀλλὰ τοῦτο ἠμπόδισε τὴν ἐθνικὴν βιομηχανίαν, ἣν εἴκοσιν ἔτη πρὸ τοῦ Ὀλλανδοῦ εἰσήγαγεν ὁ Γάλλος Νικόλαος Καδώ, ὅστις μόνος καὶ δι' ἰδίων χρηματικῶν πόρων εἶχεν ἱδρύσει ἐργοστάσιον κατασκευῆς *τσοχῶν* εἰς Σεδάν, ἥτις πόλις καὶ σήμερον εἶνε ἡ ἑστία τῆς βιομηχανίας ταύτης ἐν Γαλλίᾳ. Τὰ ἐρείπια τοῦ ἐργοστασίου τοῦ Καδὼ ἠγόρασεν ἐπ' ἐσχάτων ὁ δῆμος, καὶ περιεκύκλωσε διὰ λαμπροῦ κήπου εἰς μνήμην τοῦ πρώτου εἰσηγητοῦ ἐν Γαλλίᾳ τῆς κατασκευῆς τῶν τσοχῶν, εἰς ἣν ἐργάζονται σήμερον δέκα ἑκατομμύρια Γάλλων· ἀλλ' οἱ ἐπὶ Λουδοβίκου τοῦ ΙΔ' καὶ τοῦ ΙΕ' διηνεκεῖς πόλεμοι καὶ αἱ μεγάλαι δαπάναι ἐκώλυσαν τὴν πρόοδον, τὰ δὲ μονοπώλια καὶ τὰ εἰς ὀλίγους διδόμενα προνόμια ἐπήγαγον τὴν παρακμὴν τῆς βιομηχανίας ταύτης. Ἀλλ' ὁ φιλόσοφος οἰκονομολόγος Turgot, ὁ πατὴρ τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἐμπορίου, ὑπουργεύσας τῷ 1776, καταργήσας τὰ jurandes ἢ maîtrises [1], ἐζωογόνησε πάλιν τὴν βιομηχανίαν ταύτην, ἔκτοτε δὲ ἀδιακόπως προοδεύει μέχρι τῆς σήμερον.

Ἐπὶ δὲ τοῦ Ναπολέοντος τὰ μέγιστα προήχθη ἡ βιομηχανία αὕτη διὰ τοῦ μεγαλοφυοῦς βιομηχάνου Τερνώ, εἰς ὃν ἡ πόλις Reims δικαίως ἤγειρεν ἀνδριάντα· Ὁ μεγαλοπράγμων οὗτος βιομήχανος ἠγόρασε καὶ ἐξεμεταλλεύθη δι' ἑαυτὸν καὶ δι' ἑταιρίαν κεφαλαιούχων, ἣν ἀντιπροσώπευε, τὰ ὀλίγιστα τότε ἐργοστάσια τῶν πόλεων Louviers, Reims καὶ Sedan, κατώρθωσε δέ, καίπερ μὴ ὢν μηχανικός, διὰ τῆς εὐφυΐας αὐτοῦ νὰ τελειοποιήσῃ καὶ ἁπλοποιήσῃ πλείστας μη-

[1] Αἱ jurandes ἢ Maîtrises, ἃς κατήργησεν ὁ Τυργῶτος Φεβρουαρίῳ 1776, μετὰ δὲ τὴν πτῶσιν αὐτοῦ ἀνασυνέστησαν τὸν Αὔγουστον τοῦ αὐτοῦ ἔτους, πάλιν δὲ κατηργήθησαν ὁριστικῶς ἐπὶ τῆς Γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τῷ 1791, ἦσαν σωματεῖα (corporations). Ἵνα ἐμπορεύθῃ τις ἐν τοῖς σωματείοις τούτοις ἔπρεπε νὰ ἦναι μάστορης (maître), Ἵνα γείνῃ δέ τις μάστορης ἔπρεπε α') νὰ εἶναι μαθητευόμενος (apprenti) ἐπὶ χρόνον μακρὸν καὶ ἀμίσθως. Ἡ μαθητεία αὕτη ἦτο βαρεῖα καὶ ὡμοίαζε σχεδὸν δουλείᾳ· β') νὰ προβιβασθῇ εἰς σύντροφον (Compagnon) τουτέστιν εἰς ἐργάτην μισθωτόν· γ') νὰ κατασκευάσῃ ἐν τῇ τέχνῃ του ἀριστούργημά τι (Chef d'œuvre), ἐγκριτέον ὑπὸ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ σωματείου, καὶ νὰ πληρώσῃ τὴν βαρεῖαν δαπάνην διὰ τὴν τελετὴν τῆς παραδοχῆς ἐν τῷ σωματείῳ, Ἴδε Jules Simon, Revue des deux Mondes 1859, 1ης Σεπτεμβρίου.

χανάς, καὶ τέλος πρῶτος ἐπενόησε τὴν ἐπιμιξίαν τῶν Γαλλικῶν καὶ τῶν Ἱσπανικῶν ποιμνίων πρὸς βελτίωσιν τῶν Γαλλικῶν μαλλίων, ἀλλ' ὁ θάνατος δὲν ἀφῆκεν αὐτὸν νὰ τελειώσῃ τὸ μέγα αὐτοῦ ἔργον.

Μέχρι δὲ Λουδοβίκου τοῦ ΙϛΓ' καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἡ Γαλλία κατὰ τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ποιμνίων καὶ τὴν ποιότητα τῶν μαλλίων ἦτο κατωτέρα τῶν λοιπῶν ἐθνῶν. Τὸ μονοπώλιον τῶν ἐκλεκτῶν καὶ λεπτῶν μαλλίων εἶχεν ἡ Ἱσπανία, ἥτις αὐστηρότατα ἀπηγόρευε τὴν ἐκ τοῦ κράτους ἔξοδον προβάτων τοῦ γένους Merinos, (ἐξ οὗ ὠνομάσθησαν καὶ τὰ ἐκλεκτὰ ὑφάσματα). Εἷς μόνος ἐν Γαλλίᾳ κτηνοτρόφος ἐν Montbard εἶχε κριούς τινας τοῦ γένους τούτου, ἀλλ' ἐκ τῶν ὀλίγων τούτων ἀδύνατος ἦτο ἡ ἐπιμιξία τῶν Ἱσπανικῶν καὶ Γαλλικῶν προβάτων. Διὰ τοῦτο ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις μυριοτρόπως προσεπάθησε νὰ διαρρήξῃ τὴν ἀπαγόρευσιν ἐκείνην τῆς Ἱσπανίας. Λουδοβίκος δὲ ὁ ΙϛΓ' ἔγραψεν ἀπ' εὐθείας πρὸς τὸν βασιλέα τῆς Ἱσπανίας, ἐξαιτούμενός τινα τῶν προβάτων ἐκείνων, οὗτος δὲ ἐδώρησεν αὐτῷ κατὰ Μάρτιον τοῦ 1786 ἑκατὸν ὀγδοήκοντα πρόβατα ἀμφοτέρων τῶν γενῶν, ἅπερ ἡ Γαλλικὴ κυβέρνησις ἐγκατέστησε πλησίον τῶν Παρισίων ἐν Rambouillet, ἱδρύσασα πρὸς τοῦτο ποιμνιοστάσιον ὁμοιότυπον τῶν Ἱσπανικῶν. Μετὰ δέ τινα ἤτταν τῶν Ἱσπανῶν ἡ Γαλλία ἐπέβαλεν αὐτοῖς διὰ τῆς συνθήκης τῆς Bâles τὴν ἀποστολὴν καὶ ἑτέρου ποιμνίου προβάτων merinos, ὅπερ ἐγκατέστησαν ἐν Perpignan, κατασκευάσαντες ποιμνιοστάσιον ὅμοιον τῷ ἐν Rambouillet.

Ἐν τούτοις ἡ βιομηχανία αὕτη προώδευε γιγαντιαίως, καὶ ἡ ἀνάγκη αὐτῆς ηὔξανε, πάντες δὲ οἱ βιομήχανοι ὁμοφώνως ἐζήτουν τὴν διὰ τῆς γενικωτέρας ἐπιμιξίας τῶν Γαλλικῶν καὶ Ἱσπανικῶν ποιμνίων βελτίωσιν τῶν μαλλίων. Ἐπειδὴ δὲ τὸ μέγα τοῦτο ἔργον ἀδύνατον ἦτο νὰ συντελέσωσι μονομερεῖς ἰδιωτῶν προσπάθειαι, διὰ τοῦτο συνέστη ἡ μεγάλη *Γαλλικὴ ἑταιρεία τῆς ἐγκλιματίσεως τῶν ζῴων* (société française d' acclimatation). Ἡ ἑταιρεία αὕτη, ἣν καὶ κυβέρνησις καὶ ἰδιῶται ὑπεστήριζαν πάσῃ δυνάμει, ἔφερε καὶ φέρει καθ' ἑκάστην ἀγλαοτάτους καρπούς, δὲν ἐτελείωσεν ὅμως ἀκόμη πλήρως τὸ ἔργον αὐτῆς. Σήμερον ὑπάρχουσιν ἐν Γαλλίᾳ ποίμνια, ὧν τὰ ἔριά εἰσιν ὄχι μὲν καλλίτερα, ἴσα ὅμως τῶν Ἱσπανικῶν. Ἀλλὰ δυστυχῶς ἐλάχιστά εἰσιν τὰ καλὰ ποιμνιοστάσια, διότι οἱ Γάλλοι κτηνοτρόφοι (εἰς τοῦτο μόνον ὁμοιάζοντες τοῖς ἡμετέροις) θυσιάζουσι τὸ ποιὸν εἰς τὸ ποσὸν καὶ φροντίζουσιν ὑπὲρ τῆς παχύνσεως τῶν ἀμνῶν, οὐχὶ δὲ ὑπὲρ τῆς λεπτότητος τῶν μαλλίων. Ἐφ' ὅσον δὲ παχύνεται ὁ ἀμνός, ἐπὶ τοσοῦτον τὰ ἔρια αὐτοῦ χειροτερεύουσιν, ὡς θὰ εἴδομεν ἐν ἰδιαιτέρῳ ἄρθρῳ.

Pierrepont 14 Μαΐου 1885.

ΑΓΓΕΛΟΣ Σ. ΠΥΡΡΗΣ.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΑΝΕΥ ΕΡΩΤΗΣΕΩΝ

Ἡ τριανταδυὸ κολῶναις. — Τὰ πάντα ἀπώλεσαν τὸ ὄνομά των κατὰ τοὺς ζοφεροὺς τῆς δουλείας χρόνους· αἱ πλεῖσται πόλεις, τὰ χωρία, τὰ ὄρη, οἱ λιμένες, τὰ ἀκρωτήρια, αἱ ἐπιφανεῖς θέσεις καὶ τὰ ἱστορικὰ κτίρια· ἀλλὰ τοῦτο ἦτο φυσικὴ συνέπεια, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ οἱ Ἕλληνες ἔγειναν πρῶτον Ῥωμηοὶ καὶ εἶτα Γραικοί. Τῷ γενικῷ τούτῳ νόμῳ ἑπόμενα ἐγένοντο, ἡ Πύλη τῆς Ἀδριανοῦ «ἡ πόρτα τῆς Βασιλοπούλας» τὸ μνημεῖον τοῦ Λυσικράτους «τὸ φανάρι τοῦ Δημοσθένους» πρῶτον καὶ εἶτα «τοῦ Διογένους», τὸ μνημεῖον τοῦ Φιλοπάππου κατὰ νεωτέραν τινὰ πληροφορίαν «τὸ κουτὶ τοῦ Τραϊανοῦ». κλ

Δύο μόνον κτίρια ἐχαρακτηρίσθησαν ἐκ τῶν κιόνων αὐτῶν· τὸ Ὀλυμπιεῖον ὅπερ ὠνομάσθη ἁπλῶς «Κολῶνες» καὶ τὸ Θησεῖον «*τριανταδύο κολῶνες*».

Ἀλλὰ διατί «*τριανταδύο*» ἀφοῦ εἶνε **«τριαντατέσσαρες»** ;

Μὲ χάθηκ' ἕνας χριστιανὸς νὰ τὰς μετρήσῃ ; !

Καὶ τὸ διατί μὲν ἐξηκολούθησαν νὰ ὀνομάζωνται τριανταδύο κολῶνες, ἐξηγεῖται πως ἐκ τοῦ συντηρητικοῦ πνεύματος τῆς ἐποχῆς, μὴ ἀνεχομένης ἀντίρρησιν, κατὰ τῶν γνώσεων τῶν γεροντοτέρων.

Ἀλλὰ τίς πρῶτος διέδωκε τὴν πλάνην; Ζητήσατε τὸν ποιητήν.

Αὐτοὶ οἱ ποιηταὶ παντοῦ καὶ πάντοτε εἶνε οἱ αὐτοί.

Καὶ οὕτω χάριν τοῦ ῥυθμοῦ φαίνεται, ἑνὸς κακοζήλου διστίχου καὶ ὅπως οἰκονομηθῶσι δύο συλλαβαί, ἐφαγώθησαν δύο στύλοι· καὶ οὐδεὶς διέκοπτε τὸν ποιητὴν λέγοντα.

"Αἴντε νὰ πᾶμε, μάτια μου, στὴς τρανταδυὸ κο-
[λῶνες,
κ' ἂν τύχῃ καὶ δὲν σ' ἀγαπῶ νὰ μὲ πλακώσουν
[ὅλαις.

Ἓν μόνον δύναται νὰ δικαιολογήσῃ πως τὸν ποιητήν: μήπως εἰς τοὺς ὑπολογισμούς του δὲν ἔλαβεν ὑπ' ὄψει δύο κατηραμένους στύλους, διότι, ὡς γνωστόν, ὁ μὲν ἐπλήγη ὑπὸ σφαίρας, ὁ δὲ ὑπὸ κεραυνοῦ ;

Ὁ ἰσθμὸς τῆς Νικαραγούας.— Τὰ πάντα, ὡς γνωστόν, εἶνε κολοσσιαῖα ἐν Ἀμερικῇ, τὰ δένδρα, αἱ ἰδιοτροπίαι, αἱ ἐπιχειρήσεις κτλ. Τοιοῦτο πελώριον ἔργον, οὐτινος μόνον οἱ Ἀμερικανοὶ ἠδύναντο νὰ τολμήσωσι τὴν ἐπιχείρησιν, εἶνε ἡ τομὴ τοῦ Ἰσθμοῦ τῆς Νικαραγούας, ἥτις θὰ παραβλάψῃ μεγάλως τὸ ἔργον τοῦ περιωνύμου τῶν ἰσθμῶν τομέως Λεσσὲψ τέμνοντος, ὡς γνωστόν, νῦν τὸν ἰσθμὸν τοῦ Παναμᾶ. Τὸ ἔργον ἄρξεται μετ' οὐ πολὺ εὐθὺς ὡς ψηφισθῇ ἡ μεγάλη πίστωσις ὑπὸ τῆς βουλῆς τῆς Οὐασιγκτῶνος. Ὁ ἰσθμὸς τῆς Νικαραγούας εἶνε μὲν εὐρύτερος ἀλλ' ἡ διῶρυξ δὲν θὰ ὑπερβῇ κατὰ μῆκος τὴν τοῦ Λεσσέψ, διότι ὁ ποταμὸς Ἅγιος Ἰωάννης καὶ ἡ λίμνη τῆς Νικαραγούας εἶνε πλωτοί. Ἡ διὰ τοῦ πορθμοῦ τῆς Νικαραγούας μέλλουσα ν' ἀνοιχθῇ ὁδὸς θὰ μειώσῃ κατὰ πολλὰς ἡμέρας τὸν εἰς τὸν Εἰρηνικὸν ὠκεανὸν διάπλουν. Ἄλλα πλεονεκτήματα ὡς πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Λεσσὲψ ἔχει ὅτι ἐπὶ τοῦ ἰσθμοῦ τῆς Νικαραγούας ὑπάρχουσιν ὕλαι αἱ πρὸς οἰκοδομὴν ὕλαι καὶ ὅτι ἡ δαπάνη δὲν θὰ ὑπερβῇ τὰ 500 ἑκατομμ. φρ. ἐν ᾧ ὁ Λεσσὲψ ἐδαπάνησεν ἤδη 770 εἰ καὶ μόλις τὸ πέμπτον μέρος τοῦ ἔργου συνεπλήρωσε.

Τὸ πάχος τοῦ Βίσμαρκ. — Ὁ Βίσμαρκ δὲν εἶνε μόνον εἰς τῶν μεγαλειτέρων ἀνθρώπων τῆς Εὐρώπης, ἀλλὰ καὶ εἷς τῶν χονδροτέρων. Γερμανική τις ἐφημερὶς παρέχει τὰς ἑξῆς περιέργους πληροφορίας περὶ τῆς εὐσαρκίας αὐτοῦ.

Ὁ Βίσμαρκ συνείθισε νὰ ζυγίζηται κατ' ἔτος, τὴν στιγμὴν καθ' ἣν ἐκτελεῖ τὴν ἰατρικὴν αὐτοῦ θεραπείαν ἐν Κίσσιγκεν. Ἰδοὺ δὲ τ' ἀποτελέσματα τῆς ζυγίσεως ταύτης. Τῷ 1874 ἦτο 207 λιτρῶν· τῷ 1876 219· τῷ 1877 230· τῷ 1878 243· τῷ 1879 247· τῷ 1880 237· τῷ 1881 232· τῷ 1883 202. τῷ 1885 205· ὁ Βίσμαρκ εἶνε ἑβδομηκοντούτης ἤδη.

Ἡ σκηνὴ κατὰ τὰς ἐξετάσεις Γυμνασίου τινός.

Καθηγητὴς (βλέπων ὑποφαινόμενον ἐν τῷ θυλακίῳ τοῦ ἐξεταζομένου μαθητοῦ κομψότατον σιγάρον). Ἂν τὴν ὥραν ποῦ ἐζοδεύεις διὰ νὰ κάμῃς τόσον ὡραῖα σιγαράκια ἐμελέτας, δὲν θὰ ἦσο σήμερον ἄφωνος ἰχθύς....

Μαθητὴς (Δικαιολογούμενος καὶ μετ' ἀφελείας.) Τὰ σιγάρα μου τὰ ἀγοράζω ἕτοιμα Κύριε καθηγητά !....

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

58

Πρωτομάρτυς τῆς θρυούσας τὰ δεσμὰ αὐτῆς Ἑλ-
[λάδος
κ' εἷς ἐκ τῶν πενήντα δύο τῆς δημοφιλοῦς ὁ-
[μάδος.

59

Πόλις ἑλληνικὴ ἡ μέν, καὶ βάρβαρος ὁ ἄλλος·
Τὸ ὅλον πάλιν βάρβαρος καὶ ἀφελεύς μεγάλος.

ΛΥΣΕΙΣ

56 Κῶ(ς) φῶς—κωφός. 57 Πνὺξ—νύξ.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

κ. Δ. Β. Τάνταν. Ἀπεστάλη.—κ. Ἰ. Ἰ. εἰς Ἀδριανούπολιν. Σᾶς συγχαίρομεν διὰ τὸν «Μακεδονικὸν θούριον» ὅστις καίτοι πλήρης πατριωτικοῦ αἰσθήματος εἶχε μετρικάς τινας ἐλλείψεις ἕνεκα τῶν ὁποίων μετὰ θλίψεως δὲν τὸν ἐδημοσιεύσαμεν.—κ. Ἰ. Ν. Σμύρνην. Γενικὸς ἀνταποκριτὴς ἡμῶν καὶ διαχειριστὴς ἐν Σμύρνῃ εἶνε ὁ κ. Θεολόγος Δημητριάδης εἰς ὃν παρακαλοῦμεν ν' ἀποταθῆτε. — κ. D. D. Brighton. Ἀναμένομεν τὰ «Περσικά». — κ. Σ. Δ. εἰς Κυδωνίας. Μᾶς ἐλησμονήσατε. — κ. Θ. Δ. εἰς Σμύρνην. Ἀναμένομεν. — κ. Γ. Ν. Σῦρον. Ἀναμένομεν ἀπροσδόκητόν τινα ἐμφάνισιν.

Ἐν Ἀθήναις. — Τύποις «Κορίννης».